

Pristup lektiri u alternativnoj i suvremenoj školi

Pavić, Sara

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:646545>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**SARA PAVIĆ
DIPLOMSKI RAD**

**PRISTUP LEKTIRI U
ALTERNATIVNOJ I SUVREMENOJ
ŠKOLI**

Zagreb, srpanj 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
Čakovec

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Sara Pavić

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Pristup lektiri u alternativnoj i
suvremenoj školi

MENTOR: doc. dr. sc. Tomislav Topolovčan

Zagreb, srpanj 2019.

SAŽETAK

Ovim radom prikazat će se osnovne razlike alternativnih i suvremenih škola. Prikazat ćemo osnovne podatke o Waldorfskoj školi i njezinom osnivaču Rudolfu Steineru. Radom su također opisana pedagoška načela koja su karakteristična za Waldorfsku školu. Jedno od pitanja odnosi se na to kakvu nastavu učenici imaju te na koji način čitaju odnosno obrađuju lektiru. Kod pristupa suvremenoj školi bavili smo se nastavom hrvatskog jezika, lektinom i njenim promjenama kroz plan i program tijekom povijesti. Zanimao nas je i način na koji se učitelji pripremaju za sat lektire te koje su njihove uloge na satu. Važnost same lektire i njene obrade prikazali smo uz kreativan pristup lektiri. Prikazali smo i opisali neke načine obrade, a oni su priče iz vrećice, čarobna kutija pričalica, priča u blokovima, intervju uloga itd. Cilj provedenog istraživanja bio je uvidjeti koje su razlike pri samom pristupu sata obrade lektire u alternativnim i suvremenim školama. Pitanjima koje smo postavili željeli smo saznati kakav stav prema čitanju imaju učiteljice i što čitaju. Zanimalo nas je koriste li učiteljice drugačije metode prilikom obrade lektire ili se baziraju na klasičnoj nastavi. Istraživanjem smo dokazali da ne postoje drastične razlike u samom pristupu obrade lektire.

Ključne riječi: alternativna škola, suvremena škola, Waldorfska škola, lektira, obrada lektire

SUMMARY

The paper will present the basic differences between alternative and contemporary school systems. We are going to present the beginnings of the Waldorf School, as well as its founder, Rudolf Steiner. The paper also deals with pedagogical principles inherent to the Waldorf School and provides answers to questions about the lessons pupils take and the ways they read and do their reading assignments. When approaching contemporary schools we considered Croatian language lessons, and how the concept of reading assignments changed through time in the school curriculum. We are also interested in the way teachers prepare for reading assignment lessons and in the roles they take during the lessons. The importance of reading assignments is presented through a creative approach. Some of the described and presented ways of teaching include 'stories from a bag', 'magical talking box', 'blocks story', 'roles interview' etc. The aim of the research was to observe the differences between the approach to reading assignments in alternative and contemporary schools. The questions asked were supposed to reveal teachers' attitude towards reading and their reading preferences. We wanted to find out if they use different teaching methods in dealing with reading assignments or if they use classical methods. The research showed that there are no significant differences in approaching reading assignments.

Key words: alternative school, contemporary school, Waldorf School, reading assignment, do reading assignment

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ALTERNATIVNA ŠKOLA.....	2
2.1. Početci razvoja alternativnih škola.....	2
2.2. Rudolf Steiner.....	3
2.3. Pedagoška načela Waldorfske škole.....	4
2.4. Nastava po epohama.....	5
2.5. Pričanje priča po razredima.....	6
3. SUVREMENA ŠKOLA.....	8
3.1. Nastava Hrvatskog jezik i književnosti.....	8
3.2. Lektira.....	9
3.3. Lektire u nastavnom planu i programu kroz povijest.....	10
3.4. Načela kurikulumu.....	11
3.5. Učitelj na satu lektire.....	13
4. Kreativnost u nastavi lektire.....	15
4.1. Priča iz vrećice.....	15
4.2. Priča u kutijici – diorama.....	16
4.3. Stolna predstava.....	16
4.4. Interaktivne lektirne bilježnice.....	16
4.5. Đepići za tekstove.....	17
4.6. Flip-book – pokretne knjižice.....	17
4.7. Interaktivne mape likova.....	17
4.8. Prozoričić u likove.....	17
4.9. Čarobna kutija pričalica.....	18
4.10. Redoslijed događanja u priči – izrada televizora.....	18
4.11. Pričanje po postajama – pripovijedna staza.....	18
4.12. Priča u blokovima.....	19
4.13. Pripovjedna vrpca.....	19
4.14. Kula za prepričavanje.....	19
4.15. Vrtuljak priče.....	20
4.16. Pripovjedna rukavica.....	20
4.17. Kocka za prepričavanje.....	20
4.18. Igra školice.....	21
4.19. Intervju s likovima.....	21

4.20.	Igre uloga	21
4.21.	Promjena perspektiva.....	22
5.	Metodologija istraživanja	23
5.1.	Cilj istraživanja.....	23
5.2.	Problem istraživanja	23
5.3.	Sudionici istraživanja	23
5.4.	Postupak istraživanja	23
5.4.1.	Prikupljanje podataka.....	23
5.4.2.	Analiza podataka.....	25
6.	REZULTATI	25
6.1.	Utemeljena teorija u suvremenoj školi	25
6.2.	Utemeljena teorija u Waldorfskoj školi.....	28
7.	RASPRAVA	31
8.	ZAKLJUČAK.....	33
9.	PRILOZI	34
10.	LITERATURA.....	60
11.	BIOGRAFIJA	62
12.	IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA	63

1. UVOD

Tema diplomskog rada je Pristup lektiri u Waldorfskoj i suvremenoj školi. Na odabir ove teme sa sigurnošću mogu reći najviše je utjecao moj brat, odnosno njegov rad u samoj nastavi hrvatskog jezika. Iz vlastitog iskustva mogu reći da su lektire uvijek bila najveća muka tijekom cijelog školovanja. Sama pomisao na to da su lektire ono nešto što obavezno moramo pročitati kod mene je budilo negativan stav i teškom mukom sam čitala, a i pisala lektirna djela. Danas se nalazimo u vremenu u kojem nam je sve dostupno na internetu i samim tim djeca znaju kako iskoristiti sve što im se nudi. Tako i kada su lektire u pitanju, većina učenika ne čita lektire nego prepisuje gotove s interneta. Pitamo se zašto? Zašto je mladima lakše prepisati nešto, nego da to pročitaju sami i sami napišu. Upravo zato što smo mi, usudim se reći budući učitelji upali u kolotečinu i kalup. Premalo razvijamo učenikovu maštu, a upravo se ona najviše razvija čitanjem. Jedan od naših najvećih zadataka kao budućih učitelja je taj da kod učenika pobudimo volju i želju za čitanjem.

Cilj ovog diplomskog rada je provedba istraživanja u obliku intervjua kako bi se utvrdile razlike u pristupu satu lektire u alternativnim i suvremenim školama. Putem istraživanja želi se saznati stav učiteljica prema čitanju te što sve njihovi učenici imaju priliku čitati tijekom svog školovanja. Osim toga, ispitat ćemo i usporediti stavove i mišljenja učiteljica iz suvremene i alternativne škole o novom kurikulumu.

2. ALTERNATIVNA ŠKOLA

2.1. Početci razvoja alternativnih škola

Od samog početka Rousseau nudi orijentaciju na prirodu, rani odgoj i slobodu umjesto suhoparnog knjiškog učenja (Matijević, 2001). Prethodno navedeno znači slobodan odgoj u prirodi i učenje uz pomoć iskustva. Svaki polaznik tog odgoja trebao bi поближе upoznati seljačke poslove i izučiti zanat. Uz Rousseauvo mišljenje stoje i ostali pedagozi kao što su Pestalozzi i Friedrich Fröbel. Pestalozzijeva pedagogija usmjerena je na intelektualni, moralni, tjelesni i radni odgoj. Njegova ideja usmjerena je na sklad odgoja i snage. S druge strane, Fröbelova teorija tvrdi da se cjeloviti odgoj može ostvariti radom i igrom, a ne samo verbalnim poučavanjem (Matijević, 2001).

Nakon kritika na postojeći školski sustav za koji se smatralo da je zastario i da kao takav ne uspijeva u potpunosti zadovoljiti individualne, a niti društvene potrebe, alternativne škole postaju sve popularnije. Početkom 20. stoljeća kako bi se nastojale uvažiti kritike javljaju se modeli školskih reformi. Modeli koji su bili novi i drugačiji prikazivali su se kao alternativni. U literaturi pojam „alternativne škole“ često je definiran nejasno, baš iz tog razloga što su alternativne škole kao takve podržavale različite ideje (Milutinović, Zuković, 2012).

Autorica Vrcelj (2000) navodi želje koje su imali tvorci drugačijih škola, a njihova želja je „procesu obrazovanja (u školi) vratiti stari ambijent prirode i neposrednog učenja iz prirodne stvarnosti: stvoriti školu bez prisile, afirmirati učenika, razvijati njegove sklonosti i sposobnosti, ...“ (Vrcelj, 2000).

Prema autorima Milutinović i Zuković (2012) alternativne škole su one škole koje zapravo kod učenika razvijaju partnerski pristup i daju priliku svakom učeniku da se kao individua razvija (Milutinović, Zuković, 2012).

S pedagoškog aspekta idealno bi bilo imati autonomnu školu u čiji metodički i pedagoški temelj možemo mi kao roditelji ili učitelji unositi određene inovacije (Matijević, 2001).

Početkom 20. stoljeća u Europi i Americi javljaju se radikalne promjene unutar školske organizacije. Takav pokret nazvan je „reforma pedagogije“ ili se javlja i drugi naziv „novi odgoj i obrazovanje.“ Prema Bosnić (2014) taj se pokret javlja krajem 19. i početkom 20. stoljeća u Americi, Njemačkoj i Francuskoj. Pedagoški pokret svoje

kritike usmjerio je na intelektualizam u obrazovanju te su svoje obrazovanje organizirali na način da osposobe ljude za posao odnosno zanat. Pokreti su samostalno djelovali kao pedagoški projekti, a neki od njih su i danas poznati kao modeli alternativnih škola. Neki od tih modela su projekt metoda (Amerika, krajem 19. i početkom 20. stoljeća), Mannheimski sustav (Njemačka, 1900.), Montessori sustav (Italija, 1912.), Freinetova škola (Francuska, 1919.), Waldorfska škola (Njemačka, 1924.), Dalton-plan (Amerika, 1920.), Winnetka-plan (Amerika, dvadesetih godina 20. stoljeća), slobodni rad po grupama R. Cousineta (Francuska, 1920.-1940.), individualizirana nastava u Mailu (Švicarska, 1928.). (Matijević, 2001).

2.2. Rudolf Steiner

Rudolf Steiner rođen je 27. veljače 1861. godine u Donjem Kraljevcu u Međimurju. Nakon što je završio školu i položio maturu u Bečkom Novom Mjestu, odlazi studirati u Beč gdje osim matematike i prirodnih znanosti sluša psihologiju, književnost, filozofiju i medicinu. Goetheovo učenje i mistični spisi o prirodi ostavili su utjecaj na Steineru. Zahvaljujući predanom radu došao je do zaključka kako tehnološki napredak stvara nesklad u čovjeku. Smatrao je da unutarnji mir čovjek može povratiti samo ako promijeni odnos prema prirodi i samome sebi (Matijević, 2001).

Većinu svog života posvetio je izdavačkoj djelatnosti i antropozofiji, čija je načela proširio na euritmiju, ekologiju i pedagogiju¹. Na početku je bio privatni učitelj te je predavanja i tečajeve osim u Berlinu, gdje živi od 1897. godine, održavao i po srednjoj i zapadnoj Europi. Smatrao je da obrazovanje mora biti dostupno svim ljudima neovisno o njihovom položaju u društvu, što je predavao u predmetu „Kurs pučke pedagogije“. Nakon Prvog svjetskog rata vodio je javna predavanja za promjenu ustrojstva društva i obrazovnog sustava. Vlasnik tvornice cigareta Waldorf – Astoria zamolio je Steinera da napravi školu za njegove radnike. Suradnjom s upraviteljem tvornice i radnicima Steiner je u Stuttgart 1919. godine osnovao prvu Waldorfsku školu. Nedugo nakon toga škola je bila odobrena i od Ministarstva obrazovanja kao samostalna ustanova s pravom javnosti. Učitelji koje je Steiner okupio imali su pedagoško iskustvo, ali im je on održao tečaj tijekom petnaest dana iz waldorfske pedagogije. Taj tečaj je imao dva dijela od kojeg je prvi bio opća

¹ Dostupno na poveznici: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=57980> (preuzeto 09. 05. 2019.)

antropozofija a drugi dio metodičko-didaktički kurs. Učitelji su na metodičko-didaktičkom kursu morali voditi razgovore, provoditi govorne vježbe i diktate. Steiner je bio na čelu Waldorfske škole pa se vlasnik tvornice i država nisu miješali u poslove škole, dok su učitelji bili glavni za odgojne metode. Waldorfska škola nastala je na pedagoškim principima duhovne znanosti (Carlgren, 1990). „Riječ je o slobodnim školama u kojima se sloboda temelji na Steinerovim idejama o poštovanju individualnosti koja je jedinstvena i besmrtna. U toj je školi učitelj samo pomagač djetetova razvoja i nastava je organizirana prema epohama što znači da se predmeti ne izmjenjuju kao u klasičnoj školi iz sata u sat. U toj školi nema ocjena niti ponavljanja i umjesto natjecanja razvija se solidarnost“².

Rudolf Steiner ne samo da je osnovao Waldorfsku školu i waldorfsku pedagogiju, već je utemeljio Goetheov institut i znanost o čovjeku kao osjetilnom i nadosjetilnom biću nazvanu antropozofija čija je načela proširio na euritmiju-harmonija riječi, pokreta i glazbe.

2.3. Pedagoška načela Waldorfske škole

Waldorfski pedagozi zalažu se za to da pedagogija treba biti primjerena čovjeku te povezivati mišljenje, osjećaje i htijenje. Na temelju Pastalozzijske teorije, Rudolf Steiner se zalaže da djeca uče glavom, srcem i rukama te iz tog razloga nastava nije organizirana da bude samo teorijska (Hallwachs i Seitz, 1997). Nastavu je potrebno pravilno rasporediti na kognitivne, umjetničke i praktične aktivnosti.

Prema Bezić (1999) Steiner gradi waldorfsku pedagogiju na antropozofskom i znanstvenom temelju. Antropozofija nalaže da se čovjekovo biće sastoji od četiri dijela, a to su fizičko tijelo, etičko ili životno tijelo, društveno tijelo i JA (Steiner, 1989, str. 13, prema Matijević, 2001). Antropozofija je osnova waldorfske pedagogije i odgoja, ali se nigdje ne pojavljuje kao sadržaj odgoja (Glöckler, Goebel, 1990).

Steiner smatra da krajnji cilj obrazovanja nije stjecanje znanja iz pojedinih predmeta, ma koliko ona bila važna u kasnijem životu i radu, nego cjelovito razumijevanje i spoznaja svijeta i čovjeka. Jedno od glavnih obilježja waldorfske pedagogije je nastava po epohama tako da se prema određenim psihološkim ritmovima

²Dostupno na poveznici: <http://www.waldorfska-skola.com/rudolf-steiner.html> (preuzeto 09. 05. 2019.)

i didaktičkoj logici izmjenjuju aktivnosti u kognitivnom, afektivnom i motoričkom području (Matijević, 2006).

2.4. Nastava po epohama

Kako je ranije spomenuto, waldorfska škola temelji se na umjetničkom i radnom odgoju, nastavi po epohama i učenju stranih jezika od samog početka školovanja. Steiner je uvođenjem nastave po epohama želio prevladati ograničenja koja donosi predmetno – satni sustav. Učenici sadržaje iz prirodne ili društvene sredine proučavaju u kontinuitetu tri do četiri tjedna svaki dan u jednom blok satu, a blok sat traje 100 minuta i njega nazivamo „glavna nastava“ koja se održava dok učenici ne savladaju sve sadržaje. Kroz glavnu nastavu najviše se provlači crtanje, slikanje pjevanje, sviranje te euritmija. Prema Matijeviću (2001) euritmija je umjetnost koju je utemeljio R. Steiner. Riječ euritmija sastoji se od dva dijela: „eu“ koja dolazi iz grčkog jezika i u prijevodu znači dobro te riječ „ritmija“ koja znači ritam. Iz toga možemo zaključiti da je euritmija način lijepog i dobrog usklađivanja pojedinih dijelova jedne cjeline, tj. skladno i harmonično izražavanje snaga koje djeluju u govoru, glazbi i pokretu (Matijević, 2001).

Waldorfske škole specifične su po tome što se u njima njeguje cjelodnevna nastava. Radni dan u Waldorfskoj školi započinje blok satom teorijske nastave, a zadnja dva sata rezervirana su za praktične i umjetničke aktivnosti toga dana. Drugi blok posvećen je učenju jezika ili matematike te on traje 45 minuta. U trećem, učenici se upoznaju s religijom ili umjetnosti u trajanju od 50 minuta, a u četvrtom bloku učenici se bave umjetničkim aktivnostima u trajanju 50 do 60 minuta. Zajednički ručak organizira se između dva bloka (Jagrović, 2007).

Kao što znamo dječja mašta se najbolje razvija čitanjem i pripovijedanjem tako da učenici Waldorfske škole čitaju bajke, basne, legende, Stari zavjet, biografije i sl. Upravo ta djela sadrže važne odgojne poruke koje su važne za dječji razvoj. Učenici tijekom svog školovanja obavljaju jednostavne poslove rukama, a neki od tih poslova su pletenje, obrada drva i metala te uređivanje vrta. Sportske aktivnosti ne uče učenike natjecateljskom duhu, već sve što učenici uče, uče svojom voljom. Tako prema Carlgrenu (1990), učenici volju stječu na način da nešto s veseljem iznova vježbaju i na taj način lakše svladaju teškoće i prepreke.

2.5. Pričanje priča po razredima

Prema autoricama Seitz i Hallwachs (1997) dijete se u svakom svom stupnju razvoja suočava s onim što je zajedničko njegovom osobnom razvoju i razvoju ljudskog roda. Pomoću slušanja, ponavljana i umjetničkog oblikovanja onoga što im je ispričano, djeca se oblikuju u odrasle ljude. Bajke su najbolja „hrana“ za dječju magičnu – mističnu svijest u prvom razredu.

Kao i u suvremenim školama, učenicima Waldorfske škole u prvom razredu pričaju se bajke braće Grimm. Autorice također navode to da se djeci preko bajki pružaju duboke istinite slike velikih duševnih borbi i duševnog razvoja. Primjere vidimo u Ivici i Marici kada su bili izloženi opasnosti, u Crvenkapici kako ju je zbog njezine naivnosti progutao Vuk, također i u magiji imena patuljaka i o povratku kući. Iz tih primjera dijete može jasno vidjeti da dobro uvijek pobjeđuje i na tome može graditi svoj svijet (Seitz, Hallwachs 1997).

Također autorice navode da je drugi razred učenika Waldorfske škole ispunjen je pričanjem basni i legendi. Uz pomoć basni djeca na duhovit način saznaju ljudske slabosti koje su prenesene na životinje. Prigodne su za djecu jer su kratke i sažete. Kao što je navedeno, djeca uz pomoć životinja i likova koje prikazuju saznaju ljudske osobine koje su ismijavane ili kritizirane. Prethodno navedeno vidljivo je u primjeru lisice i nedostižnog grožđa kojeg iz tog razloga proglašava kiselim te gavrana koji zbog svoje taštine gubi komad sira iz kljuna.

Za razliku od basni, legende govore o ljudskoj veličini i poniznosti. Jedna od najljepših legendi koju čitaju učenici Waldorfske škole je ona o Franji Asiškom. Franjo je borac koji dolazi iz bogate obitelji odriče se svega i živi u siromaštvu. Također jedna od zanimljivijih legendi je i ona o Kristoferu koji je vozač broda i kao takav želi služiti Bogu pa jednog dana preko vode prenosi malog Krista. Upravo zbog tog cilja nosi ime Kristofer (Seitz, Hallwachs 1997).

Učenici trećih razreda slušaju priče iz Starog zavjeta. Razdoblje trećeg razreda najava je ulaska u pubertet te u tom razdoblju dolazi do pitanja o autoritetu. Tako iz Biblije učenici stvaraju dojam kako su se ljudi odnosili prema autoritetu „Gospodina“. Primjer koji prikazuju Adam i Eva učenicima daju do znanja, da zapovijedi koje nisu slušane budu oštro kažnjene. U tim djelima vidljivo je da život nije kao u bajkama i da

često ne završava dobro. Važno je da učenici iz toga izvuku poruku da je važna volja koja će pobijediti zlo. (Seitz, Hallwachs 1997.)

Bitno je napomenuti, kako ističu autorice Seitz i Hallwachs (1997), da sva djela koje učenici obrađuju ne ostaju samo priče već njih učenici prikazuju i na način da ih slikaju, izgovaraju i predstavljaju. „*Svaka materija se „utjelovljuje“ u tijelo i dušu i ne pretvara se u površno „opće obrazovanje“, nego se čuva unutra u sebi i pretvara se u ono dobro koje se cijelog života ne može izgubiti.*“ (Seitz, Hallwachs 1997).

3. SUVREMENA ŠKOLA

3.1. Nastava Hrvatskog jezik i književnosti

„Nastava je dinamičan proces koji podrazumijeva zajednički rad učenika i nastavnika (Matijević i Radovanović, 2011, str. 29). Mi kao učitelji smo ti koji će nastavu učiniti zanimljivijom samom učeniku i time ga što više zainteresirati za sam proces učenja. Učenje je ono što učenicima omogućuje stjecanje iskustva i bolje razumijevanje naučenog. Upravo iz tog razloga trebalo bi organizirati nastavu koja je usmjerena na učenika.

Učitelj je tijekom takve organizacije nastave samo subjekt koji treba smisleno planirati, pripremati, voditi i usmjeravati nastavu kako bi bila usmjerena na učenike. Dok je učenik aktivniji i u središtu pozornosti. Za što bolje rezultate takve nastave, učitelj bi se trebao koristiti novim, inovativnijim strategijama, primjerenijim metodama rada. Također, potrebno je istovremeno paziti na to da se prilagođava individualnim razlikama među učenicima i da se stvara ugodno ozračje. Nastava organizirana na takav način, učenicima osigurava samostalnije, ali vođeno učenje (Matijević i Radovanović, 2011).

Hrvatski jezik i književnost kao školski predmet najdulje je u korelaciji sa svim ostalim predmetima. Ponajviše iz razloga što se njime ostvaruje sva nastavna komunikacija. Predmet Hrvatski jezik i književnost proteže se kroz cijelo školovanje. Od prvog do šestog razreda osnovne škole imaju 5 sati tjedno, a u sedmom i osmom razredu 4 sata tjedno. Prema propisanom, predmetna područja su hrvatski jezik, jezično izražavanje, književnost i medijska kultura dok ćemo u prvom razredu imati još i početno čitanje i pisanje (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006). Prema Vranjkoviću (2011) dijelovi za područja u književnosti su književnoteorijsko nazivlje, poezija, proza i lektira. Zadaće nastavnog područja književnosti su: spoznavanje i doživljavanje, tj. primanje (recepcija) književnih djela, razvijanje osjetljivosti za književnu riječ, razvijanje čitateljskih potreba, stvaranje čitateljskih navika, osposobljavanje za samostalno čitanje i primanje (recepciju) književnih djela (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006).

Hrvatski jezik prema Nastavnom planu i programu (2006.) obuhvaća četiri predmetne sastavnice: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijsku kulturu. Predmetne sastavnice se međusobno prožimaju i nadopunjuju. Nastava

hrvatskog jezika omogućuje učenicima stjecanje znanja, vještina, sposobnosti, stajališta, vrijednosti i navika koje pridonose njihovom razvoju i omogućuju im aktivno sudjelovanje u društvu. Zadaće svih sastavnica predmeta određene su s obzirom na to kako pojedina sastavnica pridonosi ostvarivanju temeljnog nastavnog cilja. Sama lektira ulazi u nastavno područje književnosti i medijske kulture.

Zadaće književnosti su spoznavanje i doživljavanje, razvijanje osjetljivosti za književnu riječ, razvijanje čitateljskih potreba, stvaranje čitateljskih navika i osposobljavanje za samostalno čitanje i primanje književnog djela. Dok su zadaće područja medijske kulture osposobljavanje za komunikaciju s medijima (kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom i računalom), primanje kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije i osposobljavanje za vrednovanje radijskih i televizijskih emisija te filmskih ostvarenja (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006).

Književni odgoj jako je važan jer tijekom njega učenik na nastavi čita i na taj način usvaja rad s knjigom. Književni odgoj postižemo čitanjem tekstova iz čitanke, lektire, dječjeg tiska i časopisa (Leniček, 2002).

3.2. Lektira

Pojam lektira u Velikom rječniku hrvatskoga jezika Vladimira Anića, definiran je kao ono što se čita, čitano gradivo (Vladimir Anić, 2004. str. 677).

Lektira služi za uvođenje učenika u svijet književnosti i uz pomoć nje učenik ostvaruje kulturu čitanja i obogaćuje svoj rječnik. Nastavni plan i program iz književnosti nam donosi popis književnih djela za samostalno čitanje kod kuće (Leniček, 2002).

Prema autoru Visinko (2000, str.5) smisao lektire je „stjecanje iskustva čitanja, koje nazivamo literarnim iskustvom, a koje premreženo s onim životnim bitno utječe na gradbu cjelovitijeg pogleda na život i svijet, razvijajući pritom u recipijentu literarne sposobnosti na intelektualnoj, emocionalnoj i fantazijskoj razini“.

Autor Leniček (2002) analizirajući različite definicije lektire, ističe:

- kako je lektira neodjeljiva sastavnica nastave hrvatskoga jezika;
- lektiru čine književna djela koja su propisana nastavnim programom;
- kako je lektira sve ono što se čita;

- obaveznu ili školsku lektiru čine propisani tekstovi;
- lektirna djela učenici čitaju samostalno;
- lektira se povezuje i s nastavom ostalih predmeta;
- svrha lektire je služenje knjigom u samoobrazovanju i samoodgoju.

Prema Rosandiću koji nam navodi da se u prijašnjim programima odredio broj sati za lektiru i da on prema nekom prosjeku treba biti dva puta mjesečno, odnosno svakih petnaest dana (Rosandić, 2005 str.51). Iz iskustva školske prakse znamo da to nije tako. Lektira se danas obrađuje jednom mjesečno kao blok sat. Blok sat pronalazimo kao jedno od rješenja za obradu lektire jer je jedan školski sat zaista premalo za kvalitetnu obradu nekog književnog djela.

3.3. Lektire u nastavnom planu i programu kroz povijest

Pojam „lektira“ prvi put spominje se u Nastavnom planu i programu za osnovne škole iz 1944. godine. U njemu nisu navedeni autori kako to danas obično biva, već su preporučene neke vrste književnih dijela za niže razredne osnovne škole. Tako je za prvi razred navedeno sljedeće: zidne čitanke, početnice – bukvar, omladinska izdanja, zidne novine, pjesme. Za drugi razred navedene su basne, pjesme i pisma. U trećem razredu nije navedeno ništa, dok se za četvrti razred preporučuju književna djela koja su razumljiva za djecu toga razreda.

Prvi popis lektire za razrede od prvog do četvrtog, koji je sadržavao autore pojavio se u Nastavnom planu i programu 1960. godine.

Za razliku od Plana i programa iz 1944. godine ovaj popis nije podijeljen po razredima već su navedena samo djela iz kojih učitelj sam za sebe bira djela za određeni razred.

Milan Crnković 1976. godine ističe dva osnovna zahtjeva lektire – „veliki izbor knjiga i individualni, mentorski pristup djetetu“ (Visinko, 2000, str.6). Zahtjeve koje je naveo, smjestio je u odnosu na heterogene strukture razreda te smatra kako bi učitelji trebali dobiti više popisa lektire.

Prema planu i programu iz 1984. godine dopušteno je dodavanje novih djela u popis. Učitelj je imao to pravo da je mogao na popis lektire dodati i novoobjavljena

književna djela ako su ona adekvatna za učeničku dob. Iz svega toga vidljivo je kako su se popisi lektira kroz vrijeme izmjenjivali, nekada su bili duži, nekada kraći. Ponekad je učitelj imao pravo dodati nešto novo, a ponekad i ne.

Prema Nastavnom planu i programu koji je na snazi od 2006. godine, učenici prvog razreda za lektiru moraju pročitati četiri književna djela koja su izabrana s popisa na kojemu se nalazi četrnaest autora, a od nekih autora navedeno je i više djela. Za učenike prvog razreda obavezno je pročitati bajke Jacoba i Wilhelma Grimma. Dok se na popisu nalaze i drugi autori zajedno sa svojim djelima te učitelji imaju pravo izbora.

Na popisu lektire za drugi razred nalazi se osamnaest književnika. Učenici s tog popisa obavezno trebaju pročitati pet djela od kojih su obavezne bajke Hansa Christiana Andersena.

Za učenike trećeg razreda popis se sastoji od dvadeset književnika. Učenici bi trebali obavezno pročitati sedam dijela u koje ulaze naslovi *Vlak u snijegu* Mate Lovraka i *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* Ivane Brlić-Mažuranić.

Prema važećem planu i programu popis lektira za učenike četvrtog razreda sastoji se od dvadeset i četiri književnika. Učenici od toga trebaju pročitati sedam dijela od kojih su obavezna slijedeća djela: Ivana Brlić-Mažuranić *Regoč* i *Šuma Striborova* i *Družba Pere Kvržice* Mate Lovraka.

3.4. Načela kurikuluma

Kao što je poznato kurikulum se uvodi u škole kako bi se promijenio sustav. Vidljive su promjene u svim predmetima pa tako i u hrvatskom jeziku. Jedna od promjena dogodila se i u samom popisu lektira. Prva razlika koju smo primijetili je ta što se prema planu i programu popis lektira radio na način da su se pisale lektire za svaki razred posebno, dok se prema novom kurikulumu nudi popis za više razreda odjednom. Kurikulum navodi da se odgojno obrazovni ishodi moraju ostvariti sa iskustvenim, problemsko stvaralačkim, istraživačkim, projektnim učenjem i poučavanjem, osobito individualnim, individualiziranim pristupom i suradničkim oblicima rada te uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije. U hrvatskom jeziku tekst je sredstvo učenja i poučavanje. Važno je učenike izložiti aktivnostima koje će im omogućiti osvještavanje i uporabu komunikacijskih strategija i strategija

učiti kako učiti. Tekstove na kojima se uči i podučava hrvatski jezik treba odabrati prema sljedećim načelima:

- načelo teksta
- načelo cjelokupnosti komunikacijske i jezične prakse
- načelo standardnog jezika i zavičajnosti
- načelo komunikacijske i estetske funkcionalnosti
- načelo razlikovanja i povezivanja jezičnih razina
- načelo stvaralaštva i primjena u jeziku
- primjena jezičnog znanja.

Cjelovito čitanje književnih tekstova ima dvojaku svrhu u nastavi književnosti. S jedne strane omogućuje razvoj pismenosti, a s druge strane otvara nove perspektive o svijetu, sebi i drugima. Popis djela sastavljen je prema načelu ostvarivanja odgojno obrazovnih ishoda u području književnosti i stvaralaštva te je vođen idejom o profesionalnoj autonomiji učenika i nastavnika. Za polazište pri ostvarivanju ishoda predlaže se rad na suvremenim tekstovima iz hrvatske i svjetske književnosti. U prvom i drugom razredu osnovne škole učenik godišnje čita 10 cjelovitih književnih tekstova, od toga 2 obavezna književna teksta. Od trećeg do osmog razreda osnovne škole, učenik čita 8 cjelovitih književnih tekstova od toga dva obavezna književna teksta.

Popis lektira prema kurikulumu:

1. i 2. razred osnovne škole:

Grimm, Jacob i Wilhelm, Crvenkapica, Snjeguljica, Trnoružica

Andresen, Hans Christian, Carevo novo ruho, Ružno pače, Tratinčica

3., 4. i 5. razred osnovne škole:

Brlić-Mažuranić, Ivana, Čudnovate zgone šegrta Hlapića

Lovrak, Mato, Vlak u snijegu

Lovrak, Mato, Družba Pere Kvržice

Balog, Zvonimir, izbor iz poezije

Vitez, Grigor, izbor iz poezije

Kušan, Ivan, Koko u Parizu

6., 7. i 8. razred osnovne škole:

Brlić-Mažuranić, Ivana, Priče iz davnine

Cesarić, Dobriša, izbor iz poezije

Gavran, Miro, Zaljubljen do ušiju

Glavašević, Siniša, Priče iz Vukovara

Mihelčić, Nada, Zeleni pas

Pavličić, Pavao, Trojica u Trnju

3.5. Učitelj na satu lektire

U suvremenoj nastavi učitelj je programer, pomagač, istraživač, voditelj, suradnik, tražilac i davalac informacija, usklađivač, inicijator, analizator svog i tuđeg stvaralaštva, racionalizator, mentor, usmjerivač, koordinator, redatelj kreativnih situacija, graditelj suradničkih odnosa, kreator stvaralačkih sposobnosti učenika, terapeut, pedagoški dijagnostičar i stvaralac zajedno s učenicima (Pintarić i Mihoković, 2009).

Prvi koraci su najvažniji i u njima se određuje hoće li dijete jednog dana postati čitatelj. Iz tog razloga pristup obradi lektire jako je važan. Prema autorima Vigato i Jelenković (2009), najveću ulogu imaju učitelji koji rukovode obradom lektire, sugeriraju i izabiru književna djela koje će učenici čitati. Također, učitelj treba obratiti pozornost na to da djeca današnjeg doba imaju drugačije interese od njega u toj dobi i da se njima treba prilagoditi u vremenu u kojem se nalaze. Lektirna djela koja smo odabrali trebaju biti prilagođena učenicima u njihovim čitalačkim sposobnostima i interesima. Trebaju biti pisana jezikom koji je njima primjeren i ne smiju sadržavati previše nepoznatih riječi te složenih i dvosmislenih rečenica. Također, kako navodi autor Lučić (2004), rečenice ne smiju biti preteške niti prelagane jer kao takve kod učenika mogu buditi negativan osjećaj i osjećaj dosade. Dosada i negativan stav odbijaju učenika od čitanja, ne razvijaju njegovu maštu i ne bude pozitivne osjećaje.

Visinko (2000) navodi kako se priprema učitelja odnosi na jednu odabranu lektiru i zahtijeva posebna promišljanja i razrade. Priprema obuhvaća čitanje djela bez obzira na prethodna čitanja, obavješćivanje o djelu i autoru, strukturnu i sadržajnu analizu djela, i to u vezi s glavnim i sporednim likovima i njihovim međusobnim odnosima, temom, idejom, jezično-stilskim osobitostima u povezanosti s interpretacijom likova, situacija, vremena i prostora.

Učitelj je osoba koja planira, organizira i usmjerava komunikaciju s knjigom, nastoji poticati doživljaj i osjećaj užitka te utjecati na njegov estetski razvoj. Odgaja aktivnog čitatelja koji zapaža i bilježi vrednote književnog izričaja te promišlja o njima. Učitelj se „suočava s brojnim zaprekama, kao što su sredstva javnog priopćavanja kojima su izloženi učenici, osobito najmlađi, nedovoljan broj bibliografskih jedinica u školskim knjižnicama, nesigurnost u odabiru metodičkog pristupa lektirnom djelu i u odmjeravanju zadataka za izvannastavno bilježenje itd.“ (Lučić-Mumlek, 2002, str. 29).

Djeca uče oponašanjem, pa bi tako učitelj trebao biti osoba koja voli knjigu i ima afiniteta, želje i volje za uvođenje učenika u svijet književnosti. Učitelj treba dati svoj maksimum i nebi mu trebao biti problem čitati jedno djelo više puta te pronalaziti najbolje načine kako da učenike upozna s djelom, autorom, okolnostima. (Stevanović, 1979.)

Učitelji nakon pročitanog djela ne smije početi objašnjavati i analizirati tekst jer time učenike odvrćaju od toga da sami razmišljaju o tekstu. Ako učitelj započne svojim opisima sadržaja i svojim procjenama, učenici zaborave svoje reakcije i dojmove koje su sami imali prilikom čitanja teksta. Slušanje učiteljeve interpretacije može dovesti do promjene učenikove spontane reakcije i/ili povećanja opreza prilikom iskazivanja tih reakcija (Grosman, 2010).

Pristup i obrada lektire ne treba biti stalan i ukalupljen, već bi ga stalno trebalo preispitivati kako bi najbolje odgovarao novim generacijama učenika i kako bi se koristio novim spoznajnim dostignućima metodike nastave književnosti (Vigato i Jelenković, 2009). Prema Stevanoviću (1979), učitelj kod učenika treba probuditi radoznalost, maštu i osjećaje te razviti ugodu kod čitanja lektire, a ne obavezu.

Učitelj koji dovoljno dobro poznaje svoje učenike znati će odrediti zadaće, poticati i razvijati ljubav prema knjizi i čitanju organiziranim uključivanjem učenika u

izvannastavne aktivnosti (novinarske, literarne), susretima s dječjim piscima, na satima književnosti i lektire (Lučić-Mumlek, 2002).

4. Kreativnost u nastavi lektire

Najveća pretpostavka kreativnom pristupu lektiri je individualizacija sadržaja. Ona podrazumijeva upravo to da će svaki učitelj ovisno o svojim učenicima pripremiti aktivnosti koje će učenicima najbolje približiti književno djelo. (Gabelica, Težak 2017.242) Svaki učitelj u svaki sat unosi dio sebe. Svaki sat je upravo nešto novo jer ne reagiraju sva djeca jednako. Učitelj dok se priprema za sat lektire treba biti u kontaktu s knjižničarkom i ostalim kolegama. Na taj način mogao bi dobiti neku novu ideju za realizaciju svog sata. I sami znamo koliko je komunikacija važna za svakodnevni život, a upravo pomoću komunikacije s ostalim učiteljima i dobivanja novih ideja, možemo ostvariti bolje rezultate kod djece.

Istraživajući pronašli smo razne kreativne pristupe lektiri i načine na koji se sat lektire može pretvoriti u najzanimljiviji sat. Određene aktivnosti mogu se koristiti ovisno o književnom djelu, učeničkoj dobi, predznanju, zanimanju za rad i sl. Također aktivnosti se mogu koristiti u različitim dijelovima sata, počevši od motivacije pa sve do završnog djela sata. Sami ćemo najbolje procijeniti koja aktivnost je najbolja za koji dio tek nakon što ju provedemo na svome satu (Gabelica i Težak 2017).

4.1. Priča iz vrećice

Za obradu lektire na ovaj način potrebno je pronaći predmete ili motive uz pomoću kojih ćemo prepričati djelo i vrećicu koja nije prozirna. Kod odabira vrećice treba biti oprezan jer je i ona dio pripovijedanja. Predmete koje smo pronašli stavljamo u vrećicu iz koje ćemo ih vaditi dok prepričavamo djelo. Predmete stavljamo na stol i uz pomoću njih učvršćujemo ono o čemu govorimo. Predmete vadimo jedan po jedan i slažemo ih na stol jedan iza drugog kako bi na kraju dobili niz predmeta i ponovo prepričali djelo. Predmete bi trebali slagati slijeva nadesno jer upravo tako i čitamo knjigu (Gabelica i Težak 2017, str.272).

4.2. Priča u kutijici – diorama

Za ovaj način pripovijedanja potrebna nam je kreativnost i kartonska kutija. Možemo imati i više kutija ovisno o tome koliko scena želimo prikazati. Unutrašnjost kutije predstavlja nam scenu iz priče i upravo na taj način ju oslikamo. Otvaranje kutije tijekom pripovijedanja kod učenika budi napetosti i time ćemo pridobiti njihovu pažnju jer će im biti jako zanimljivo na taj način pratiti sat. Možemo koristiti lutkice ali i ne moramo. Dovoljno je učenicima otvoriti kutiju i prikazati scenu iz priče, a pripovijedanjem nadopuniti dijelove koji nedostaju (Gabelica i Težak 2017, str. 273).

4.3. Stolna predstava

Stolna predstava je dokaz da igrokaze ne moramo prikazivati samo uz pomoć paravana. Ona je zanimljiv način pripovijedanja i odvija se na stolu. Stol prekrivamo tkaninom. S platnom možemo raditi što god želimo i uz pomoć njega stvoriti razne reljefe na sceni. Ispod platna stavimo razne predmete ili jednostavno zgužvamo platno. Ako je potrebno možemo dodati i drveće ili kuće. Trebalo bi obratiti pozornost na to da prilikom materijala biramo one prirodne kao što su kartoni, lišće, grane i tkanine. Scenografija može odlično funkcionirati i bez previše uređivanja jer se upravo na taj način razvija dječja mašta. Također lutke koje sudjeluju u predstavi trebaju biti jednostavne iz istog razloga. Lutke se ne kreću kao u igrokazu već je fokus upravo na smirenosti scene i one bi se trebale kretati mirnim pokretima. Kako nam autorice navode lijeva strana scene prikazuje prošlost i na toj strani odvijaju se događaji koji su se dogodili u prošlosti. Sredina scene predstavlja sadašnjost, a desna strana scene budućnost (Gabelica i Težak 2017, str.275).

4.4. Interaktivne lektirne bilježnice

Bilježnice za lektiru ne moraju uvijek biti dosadne, postoje razni načini na koje ih možemo oživiti i učiniti ih interaktivnijima. Neki od načina su izrada pokretnih dijelova, pomični listići, prozorčići, džepići ili izrada leksikona. Uz pomoć tih dijelova bilježnice učenicima će biti zanimljivije raditi lektiru i imat će bolji pregled sadržaja. Kako bi učenici prilikom izrade lektire uvijek imali podsjetnik, učitelj bi trebao napraviti listić s uputama. Listić s uputama učenici lijepe na lijevu stranu bilježnice, a s desne strane bilježnice rade analizu djela. Bilježnica za lektiru se može sastojati od sljedećih dijelova: naslovnice, sadržaja, učiteljeve upute (s lijeve strane), analiza djela (s desne strane), kuverta i popis knjiga koje su čitali tijekom godine. Kuvertu vidimo

kao odlično rješenje za kraj bilježnice jer će učenici u nju moći odložiti sve materijale za koje smatraju da su im važni i potrebni (Gabelica i Težak 2017, str.283).

4.5. Džepići za tekstove

Pripremimo učenicima gotove šablone papirnatih džepića ili omotnica koje učenici lijepe u bilježnice i na njih pišu naslove. Džepići su odlično rješenje za obradu pjesme. Pa tako na džepiće napišu ritam, stih, pjesničke figure i tijekom sata u njih skupljaju primjere, odnosno odgovore za to područje. Kod učenika je na taj način vidljiva usvojenost i razumijevanje nastavnog sadržaja (Gabelica i Težak 2017, str. 284).

4.6. Flip-book – pokretne knjižice

Pokretna knjižica nastaje tako da lijepljenjem s lijeve strane spojimo nekoliko papira. Knjižicu dijelimo u nekoliko polja, a neka od njih mogu bit rima, onomatopeja, likovi, mjesto radnje... Kada su naslovi napisani, učenici izrezuju papire tako da svaki naslov bude zasebna pokretna bilježnica. Na taj način ćemo dobiti puno malih pokretnih bilježnica koje čine cjelinu. Kada listamo određeno polje dobit ćemo sve detalje koji su vezani za naslov. (Gabelica i Težak 2017., 285.)

4.7. Interaktivne mape likova

Slično prethodnom primjeru, uz pomoć interaktivnih mapa dobit ćemo cjeloviti opis lika uz pomoć zadanih parametara. Pokretnu knjižicu izrađujemo tako da izrezujemo papire različitih duljina i slažemo ih u malu bilježnicu od najkraćeg do najdužeg. Na dnu svakog papira napišemo kategorije koje se odnose na lika, a neke od njih su govor lika, opis lika, ponašanje lika... Učenici popunjavaju kategorije ovisno o tome što se za koju kategoriju traži. (Gabelica i Težak 2017.,286)

4.8. Prozoričić u likove

Kao što i samo ime govori učenici će na ovaj način izraditi pomičnu mapu. Ovaj način obrade puno je zanimljiviji od suhoparnog nabranjanja osobina i događaja koji su vezani za lika. Pomična mapa treba se sastojati od prednje stranice na kojoj je nacrtan lik, a unutrašnjost je organizirana prema dogovoru (Gabelica i Težak 2017, str.287). Izgled ove mape podsjeća nas na prozor, pa upravo na taj način možemo i organizirati njegovu unutrašnjost. S lijeve strane možemo navesti loše osobine ili događaje koji se odnose na lika dok s desne strane možemo napisat sve ono pozitivno što vežemo za tog istog lika.

4.9. Čarobna kutija pričalica

Učenici u kutiju stavljaju razne predmete koje mogu povezati s lektinom koja se obrađuje. Predmeti mogu biti različiti. Sve što učenici mogu pronaći, a da su ih likovi koristili u djelu ili da te predmete mogu povezati s likom može se nalaziti unutar kutije. Sve te predmete učenici stavljaju u kutiju koja je zatvorena. Učenici iz kutije vade predmete i pričaju o njima – gdje su se pojavili i čemu služe. Svaki učenik u kutiji ima pet predmeta koji su vezani za lekturu i uz pomoć njih ostalim učenicima u razredu predstavlja lekturu. Priča o tome zašto je baš odabrao te predmete i u kakvoj su oni povezanosti s lektinom (Gabelica i Težak, 2017, str.289).

4.10. Redosljed događanja u priči – izrada televizora

Ovaj način obrade lektire ostvarit ćemo uz pomoć kartonske kutije, dužeg komada papira (širinom manjeg od kutije) i kartonskih tuljaka. Na kutiji ćemo napraviti dvije rupe sa svake strane tako da kroz njih mogu proći kartonski tuljci. Prednju stranu kutije ćemo izrezati i napraviti prozorčić. Veličina prozorčića i papira na kojem će se nalaziti okviri u koje će djeca crtati scene trebaju biti jednaki. Učenici će kronološki ilustrirati radnje u priči na određenim poljima papira. Papir zalijepimo na tuljac i zatvorimo kutiju. Učenici tijekom prepričavanja izmjenjuju slike i time dodano iskazuju razumijevanje pročitano djela (Gabelica i Težak 2017, str. 289).

4.11. Pričanje po postajama – pripovijedna staza

Učenici nižih razreda najčešće imaju problem sa prepričavanjem pročitano teksta. Upravo uz pomoć ove igre učenici bi mogli lakše prepričati pročitano. Prostorno prepričavanje koje ćemo napraviti uz pomoć „pripovjedne staze“ će učenicima omogućiti to da se prisjete redosljeda radnje (Gabelica i Težak 2017, str. 290). Na veći komad papira (ili bilo koji drugi materijal na koji možemo pisati: školsko igralište, vreća..) nacrtamo stazu koja predstavlja priču. Zatim na stazi označimo nekoliko stanica koje će označavati ključne dijelove iz priče. Na stanicama napišemo ili nacrtamo pojmove uz pomoću kojih će se učenik podsjetiti na taj dio priče. Krećući se pripovjednom stazom učenik zastaje na stanicama i na svakoj stanici ima zadatak ispričati par rečenica o tom trenutku u priči. Pripovjednu stazu mogu koristiti i mlađi i stariji učenici. Razlika u tome je što ćemo mlađim učenicima na stanicama nacrtati nešto kao pomoć, dok kod starijih učenika signalizacija može biti samo jedna pojam koji se odnosi na taj dio lektire (Gabelica i Težak 2017, str. 291).

4.12. Priča u blokovima

Blokovi predstavljaju određene etape koje ćemo prikazati uz pomoć papira u boji. Etape bi mogle biti uvod, zaplet, vrhunac i rasplet. Uvod – papir u žutoj boji, zaplet – papir u crvenoj boji, vrhunac – papir u ljubičastoj boji i rasplet – papir u zelenoj boji. Svaka etapa sastoji se od nekih događaja koji su karakteristični baš za nju. U uvodu doznajemo mjesto radnje i likove. Zaplet predstavlja neki problem i nakon njega dolazi vrhunac u kojem dolazi do sukoba te nakon toga slijedi rasplet. Na papire koje predstavljaju određenu etapu i koji su u određenoj boji pišemo ili crtamo pojmove onim redom kojim su se pojavili u priči. Pojmovi mogu biti imena, mjesta iz priče, nešto općenito ili pitanja koja nas upućuju na taj pojam.

Uvod (žuta)– Tko? Gdje? Kada?

Zaplet (crvena) – Kakav problem se javio? Što se dogodilo?

Vrhunac (ljubičasta) – Kako se to dogodilo?

Zaplet (zeleni) – Kako je završila priča?

Učenici kronološki slažu papire i nakon toga počinju s prepričavanjem lektire. Ovisno o tome što ocjenjujemo, učenik može ispričati cijelu priču ili dio priče (Gabelica i Težak 2017, str. 293).

4.13. Pripovjedna vrpca

Učenici određuju ključne elemente priče i na papire crtaju ili zapisuju pojmove karakteristične za neki dio priče. Učenici mogu probušiti rupe na papiru i kroz njih provući vrpce i tako dobiti pripovjednu vrpce i uz nju mogu prepričati priču. Učenici mogu napraviti i više vrpca, odnosno svaki pojam može biti rastavljen na više dijelova. Jedna vrpca da budu likovi, druga vrpca da budu mjesta događaja, treća vrsta da prikazuje motive i sl. (Gabelica i Težak 2017, str. 294).

4.14. Kula za prepričavanje

Osim kutija, papira, vrpca za prepričavanje možemo koristiti i kartice. Slično kao i kod priče u blokovima priče učenici na kartone manjih formata crtaju ili pišu određene pojmove. Učenici imaju pravo na karticu i napisati cijele rečenice koje će sažeti određeni događaj iz priče. Svaku karticu učenici zarezaju dva puta sa obje strane jer će upravo uz pomoć tih proreza slagati karte kao slagalice. Kada su izradili kartice učenici ih kronološki slažu u oblik koji podsjeća na kulu. Učenici si mogu pomoći prilikom

izrade kule. Dakle, ako nekom zapne drugi ima pravo nastaviti gdje je prvi učenik stao. Također kulu možemo izgraditi i na drugačiji način. Jedan događaj napravimo iz stajališta dvaju likova. Tako da ćemo imati dvije kule i u istoj ravnini će biti isti događaj samo iz različitih pogleda (Gabelica i Težak 2017).

4.15. Vrtuljak priče

Kako bi izradili pomagalo za vrtuljak priču potrebno je da karton izrežemo u obliku kruga. Sredinu kruga probušimo čavličem na koji ćemo staviti strelicu. Oštri dio čavlića potrebno je osigurati, a to možemo napraviti uz pomoć plutenog čepa. Krug podijelimo na nekoliko dijelova, ovisno o tome o čemu želimo pričati. Tako krug možemo podijeliti na likove, mjesto radnje, vrijeme radnje, motive... Na navedena polja možemo nacrtati elemente ili ih napisati. Kada zavrtimo pluto okrene nam se strelica i uz pomoć nje određujemo o kojem elementu ćemo pričati. Učenici jedan po jedan vrte strelicu i tako objašnjavaju elemente i smještaju ih u priču. Kao što je navedeno na jednom vrtuljku mogu se nalaziti svi elementi priče, a možemo i napraviti više tematskih vrtuljaka. Jedan vrtuljak s likovima iz priče ili vrtuljak samo o predmetima iz priče. Važno je da vrtuljak prilagođavamo djelu i sposobnosti naših učenika. Učenici bi u izradi vrtuljaka trebali uživati i trebalo bi im biti zabavno (Gabelica i Težak, 2017 str. 298).

4.16. Pripovjedna rukavica

Pripovjedna rukavica koristit će nam u postavljanju pitanja i u upotrebljavanju važnih elemenata priče. Svaki prst ima svoju funkciju pa će tako i dobiti odgovarajući simbol. Na početku odredimo koji o čemu govori, tako na primjer palac o likovima, kažiprst o mjestu i vremenu radnje, srednji prst o problemima u priči, prstenjak o događajima i mali prst o rješavanju problema. Učenici imaju zadatak da prepričaju priču tako da o svakom prstu kažu nekoliko rečenica. Kada su ispričali određene elemente, spuštaju taj prst i prelaze na druge prste pripovjedne rukavice. Rukavicu možemo napraviti i uz pomoć papirića sa složenijim pitanjima. Kada učenik stavi rukavicu na ruku otvara papiriće, čita pitanje i daje odgovor (Gabelica i Težak, 2017 str. 297).

4.17. Kocka za prepričavanje

Kocku za prepričavanje izrađujemo tek onda kada smo s učenicima obradili likove i ključne događaje u priči. Učenicima podijelimo šablonu kocke na koju će crtati ili napisati elemente priče. Nakon što su to napravili učenici lijepe kocku. Učenici gotovu kocku bacaju i njihov zadatak je da sliku ili pojam koji su dobili opišu i smjeste u

priču. Učenici mogu izraditi više kocki za svaki određeni dio priče (Gabelica i Težak, 2017, str. 299).

4.18. Igra školice

Sve što nam je potrebno da bi sat lektire uz pomoć ove igre izgledao zanimljivo jest kreda i kamenčić. Na pod učionice ili školskog igrališta nacrtamo školicu i u svako polje napišemo brojeve ovisno o tome o kojoj se lektiri radi i o tome što ćemo obrađivati taj sat. Svako polje može se odnositi na određene elemente priče pa tako na svako polje stavimo papirić koji se vezuje za to polje. Učenik bi trebalo prije nego podigne kamenčić odgovoriti na pitanje s papirića i tek kada je odgovorio može krenuti dalje u igru. Također možemo nacrtati više školica za određene elemente. Svaka školica neka bude vezana za druge elemente priče. Jedna školica neka bude vezana samo za likove, druga samo za mjesto radnje, treća za događaje i sl. (Gabelica i Težak, 2017, str. 301).

4.19. Intervju s likovima

Ovo je pristup u kojem suhoparna pitanja dobivaju smisao. Učenika stavimo u ulogu lika iz lektire, mora se apsolutno uživjeti u ulogu i na postavljena pitanja odgovarati onako kako bi na njih odgovorio lik iz lektire. Intervju s likovima možemo napraviti i kao rad u paru. Tako da jedan učenik bude lik iz lektire, a drugi učenik novinar. Na taj način možemo odlično vidjeti razumijevanje lektire kod oba učenika. Učenik koji ima ulogu novinara mora postavljati pitanja koja se odnose na događaje u kojima je sudjelovao lik ili neke njegove osobine. S druge strane, učenik koji se nalazi u ulozi lika mora znati odgovoriti na postavljena pitanja onako kako bi lik odgovorio (Gabelica i Težak, 2017, str. 316).

4.20. Igre uloga

Ovaj pristup lektiri vrlo je koristan za one lektire u kojima želimo saznati više o likovima. Uz pomoć ove igre učenika stavljamo u ulogu nekih od likova iz djela i time lako saznamo razumijevanje djela. Ovaj pristup puno je bolji i efikasniji od pitanja koja se odnose na likove i događaje u kojima su sudjelovali. Kod ove igre, učenicima je važno naglasiti, da na pojedina pitanja ne smiju odgovarati sa svoga stajališta ili iskustva. Potrebno je da se užive u ulogu i da govor, stavovi i mišljenja budu identična s likom.

Učenicima postavljamo pitanja uz pomoću kojih:

1. Pomažemo transponiranje osobe u prostor priče. (Nalaziš se u/na, što vidiš? Što čuješ? Što osjećaš?)
2. Pomažemo dublje razumijevanje motivacije pojedinih likova. (Zašto si to napravio? Kako se osjećaš? Zašto si donio baš tu odluku?)
3. Pomažemo u boljem razumijevanju događaja i uzročno – posljedičnih veza. (Tko ti je pomogao? Misliš li da bi to mogao sam napraviti?) (Gabelica i Težak, 2017, str. 318).

Ovu igru moguće je odigrati i u paru.

4.21. Promjena perspektiva

Kreativan pristup u kojem učeniku dodijelimo određenog lika iz priče ili iz nekog događaja. Nakon toga učenik treba nacrtati lika, a na njemu velike naočale u kojima će se prikazati ono što je lik u tom događaju vidio. Učenika se od perspektive pripovjedača pretvara u perspektivu lika iz priče. Učenici u naočalama mogu nacrtati što je lik vidio ili umjesto crtanja mogu napisati riječi koje opisuju ono što je lik vidio. Također moguće je da učenik umjesto lika iz priče nacrti sebe i da u naočale crta ili piše svoju omiljenu scenu iz lektire. Dobra stvar ove igre je u tome što ju je moguće izvesti nevezano uz lektiru. Možemo učenicima zadati da nacrtaju sebe i da u naočale pišu ili crtaju događaje koji su se dogodili na praznicima ili na nekom školskom izletu. Nakon izvršenog zadatka u oba slučaja učenici međusobno jedni drugima prikazuju svoj rad (Gabelica i Težak, 2017, str. 318).

5. Metodologija istraživanja

5.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je uvidjeti koje su razlike pri samom pristupu sata obrade lektire u alternativnim i suvremenim školama. Osim toga željeli smo saznati kakav stav prema čitanju imaju učiteljice te što sve učenici čitaju za vrijeme svog školovanja. Ovim istraživanjem željeli smo saznati jesu li učiteljice čule i koriste li drugačije metode prilikom obrade lektire.

5.2. Problem istraživanja

Sukladno ciljevima ovoga istraživanja, definirali smo temeljne probleme vezane za ovo istraživanje:

1. Vole li učenici čitati?
2. Po kojem kriteriju učiteljice biraju lektire za svoje učenike?
3. Kako izgleda sat obrade lektire?
4. Koji su stavovi i mišljenja o novom kurikulu?

5.3. Sudionici istraživanja

Uzorak su četiri ispitanika ženskog roda. Dva s područja Osječko-baranjske županije, a druga dva s područja grada Zagreba. Učiteljica 1 ima 46 godinu, visoku stručnu spremu te radi sedamnaest godina u učiteljskoj profesiji. Učiteljica 2 ima 32 godine i visoku stručnu spremu te radi sedam godina kao učiteljica. Učiteljica 3 ima 54 godina i njena je stručna sprema viša te ima trideset godina iskustva u radu u učiteljskoj profesiji. Učiteljica 4 ima 28 godina, visoku stručnu spremu i dvije godine radi kao učiteljica.

5.4. Postupak istraživanja

5.4.1. Prikupljanje podataka

Intervju je oralna i verbalna metoda, jer se svaki intervju (snimljen) prepisuje u oblik „na papiru“ koji se potom kodira uz pomoć metoda kodiranja (Saldaña, 2009) te se na temelju utemeljene teorije radi inicijalno kodiranje (izdvajanje dijelova izjava/rečenica – apstrahiranje i generaliziranje) te se nakon toga formira aksijalno kodiranje, tj konstruira se model odnosa koji je baza za konstruiranje utemeljene teorije (Denzin i Lincoln, 2005; Glaser i Strauss, 2006; Creswell, 2007).

Postavljajući cilj i obilježja ovog istraživanja odlučili smo da je najbolja metoda za prikupljanje podataka metoda polustrukturiranog intervjua. Polustrukturirani intervju je intervju u kojem u istraživač ispitaniku (sudioniku) postavlja općenita

pitanja na koja on otvoreno odgovara, daje mišljenje, tumači te prikazuje svoje razumijevanje određene problematike, a istraživač ima potpunu slobodu postaviti dodatna potpitanja u svrhu dobivanja što detaljnih odgovora. (Mužić, 1999; Holloway i Jefferson, 2000; Cohen, Manion i Morrison, 2007; Lungsford Mears, 2009). Ova vrsta intervjua je optimalna i lako primjenjiva metoda za prikupljanje podataka.

Intervju se sastojao od dvadeset i devet pitanja otvorenog tipa. Pitanja su sljedeća: 1.) *Volite li Vi čitati? I što najčešće čitate?*; 2.) *Kada većina razreda svlada čitanje?*; 3.) *Vole li učenici čitati?*; 4.) *Može li se ljubav prema čitanju prenijeti na učenike?*; 5.) *Koje su lektire obavezne za čitanje?*; 6.) *Koliko ih učenici u pojedinom razredu pročitaju godišnje?*; 7.) *Po kojem kriteriju birate lektire za svoje učenike?*; 8.) *Čitaju li samo lektire ili čitaju i druge knjige?*; 9.) *Ako ne čitaju, na koji način bi ih mogli potaknuti da čitaju?*; 10.) *Jesu li učenici imali prilike susresti se s piscem? Ako jesu s kojim?*; 11.) *Preporučujete li svojim učenicima knjige koje bi mogli čitati?*; 12.) *Koliko vremenski učenici imaju da pročitaju i napišu lektiru?*; 13.) *Jeste li ikada primijetili da su roditelji bili ti koji su napisali lektiru, a ne učenici?*; 14.) *Kakve su kazne za taj postupak?*; 15.) *Kako bi mogli spriječiti to da roditelji pišu lektire umjesto učenika?*; 16.) *Kako izgleda sat obrade lektire?*; 17.) *Na što najviše obraćate pozornost prilikom obrade lektire? (likove, mjesto, vrijeme radnje?)*; 18.) *Koji način obrade ste koristili u nastavi, a da nije tradicionalan?*; 19.) *Jesu li učenici imali dramatizaciju nekog književnog djela? Ako jesu, jesu li se više posvetili tome u odnosu na klasično pisanje?*; 20.) *Jeste li čuli za lektiru iz vrećice? Što mislite o tome?*; 21.) *Jeste li čuli za pizza lektiru?*; 22.) *U kojoj lektiri bi mogli promijeniti intervju s likom?*; 23.) *Zanima me bi li mogli uklopiti takav tip sata u nastavu lektire?*; 24.) *Na koji način ocjenjujete/vrednujete lektiru?*; 25.) *Što mislite o novom popisu lektira iz novog kurikula?*; 26.) *Mislite li da je nešto neprimjereno za njihov uzrast na tom popisu? Koja djela bi izbacili s novog popisa, a koja dodali?*; 27.) *Kakva je opremljenost vaše knjižnice u školi?*; 28.) *Posjećuju li učenici knjižnicu? Koliko često?*; 29.) *Imaju li učenici radionice s knjižničarkom vezano uz neki lektirni naslov?*

Prije provedenog intervjua, ispitanici su upućeni u svrhu istraživanja te im je zajamčena anonimnost. Prije svega sastavili smo pitanja i nakon toga smo dogovorili mjesto i vrijeme sastanka. Sastanak je proveden u neslužbenom okruženju zbog bolje atmosfere i opuštenosti. Oba intervjua su bila snimana i snimke su nakon toga

korištene kod obrade i analize podataka. Intervju je proveden sa svakim ispitanikom posebno u rasponu do 25 minuta do 35 minuta.

5.4.2. Analiza podataka

Obrada prikupljenih podataka temeljila se na zapisivanju materijala kojeg smo snimili uz minimalnu korekciju jezičnog uređivanja. Nakon toga parafrazirali smo svaki snimak te potom inicijalno kodirali kako bi razbili podatke na manje cjeline. Potom smo uspoređivali podatke ne bi li pronašli sličnosti i razlike koje se kriju u njima.

6. REZULTATI

6.1. Utemeljena teorija u suvremenoj školi

Ovaj dio istraživanja koji je proveden s učiteljicama u suvremenoj školi, pokazao nam je to da su učiteljice upoznate s inovacijama i da ih koriste u svom radu. Također su one te koje se trude i svjesne su toga da moraju poticati djecu na rad.

Na pitanja koja se odnose na čitanje učiteljice su nam rekle kako vole čitati, a djela koja najčešće čitaju su: kratke priče, knjige o samopouzdanju, stručnu literaturu te duhovnu literaturu. (*volim čitati i jako puno čitam knjige o samopouzdanju i knjige koje su potrebne za što bolju nastavu (1)... Volim čitati knjige... stručnu literaturu (2)...*) Zanimalo nas je i kada učenici suvremenih škola nauče čitati te smo kod obje učiteljice dobili odgovor da učenici nauče čitati do početka drugog polugodišta prvog razreda. Također važno je napomenuti da učiteljice prilagođavaju nastavu učeničkom predznanju. (*Do polugodišta 1. razreda svi učenici nauče čitati.. (1), Učenici većinom nauče čitati do drugog polugodišta prvog razreda... (2) i Djeca dođu u školu sa različitim predznanjem ,tako i s čitanjem pa nastavu moramo prilagoditi svakom učeniku... (1)..*) U vezi čitanja zanimalo nas je i vole li učenici čitati te može li se ljubav prema čitanju prenijeti na učenike. Učenici u principu vole čitati. Oni učenici kojima ide čitanje vole čitati više od onih učenika kojima čitanje ide slabije. Obje učiteljice smatraju da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike te smatraju da su upravo one te koje tu ljubav mogu prenijeti na svoje učenike. (*... vole čitati ako imaju dobar poticaj i ako imaju pozitivno iskustvo u učenju čitanja. Ako je učenik zainteresiran i postiže dobre rezultate, onda vole čitati. Ako je čitanje za učenika problem, poteškoća-onda mu je teže čitati niti voli čitati... (1), učenici vole čitati. Najčešće su to oni učenici kojima ide čitanje, dok ovi kojima to ide slabije ne vole*

čitati jer ih to muči... (2)... Ljubav prema čitanju se može prenijeti na učenike. Učitelj je uzor. (1)... Naravno da se ljubav prema čitanju može prenijeti. Roditelji i učitelji su ti koji će učenicima prenijeti ljubav prema čitanju. (2)...) Važno je napomenuti kako je i obavezna lektira propisana planom i programom tako je i broj lektira propisan za sve učenike suvremene škole. Učenici prvih razreda moraju pročitati 4 djela, učenici drugog razreda moraju pročitati 5 djela, a učenici trećeg i četvrtog razreda moraju pročitati 7 djela. Učiteljice uz obaveznu literaturu biraju i knjige koje bi učenici rado čitali te ih dodaju na popis. *(u prvom razredu obavezno morali pročitati četiri djela. U drugom pet djela. U trećem razredu trebaju pročitati sedam djela, kao i u četvrtom.. (1)... Učenici 1. razreda pročitaju četiri djela, drugog razreda pet djela. U trećem i u četvrtom razredu sedam djela.. (2)... uvedemo neko novo djelo koje bi učenicima moglo biti zanimljivo. (1)... I nakon toga one koje učenici rado čitaju.. (2)..)* Učenici najčešće uz lektire čitaju stripove, bajke, knjige o životinjama i prirodi. Jer je to literatura koja je njima najbliža i najzanimljivija. *(učenici čitaju osim lektira stripove, bajke.. (1).. Čitaju učenici stripove, bajke, knjige o životinjama i prirodi. (2)..)* Znamo da sva djeca ne vole čitati, pa su nam učiteljice rekle da bi one svoje učenike zainteresirale uz pomoć raznih igrica i nagrada. *(osmislila neku igru vezanu za čitanje, zatim bi uvela nagrade za najboljeg čitača.. (1).. raznim igrama i nagradama.. (2)..)* Učiteljice na sve načine pokušavaju učenicima nastavu lektire učini zanimljivom, pa tako su i na svoje sate lektire dovodile goste pisce. Kod učiteljice 1 gost je bila pedagoginja, a kod učiteljice 2 gost je bila mama jednog učenika. *(Da, naša pedagoginja je napisala knjigu i bila nam je na satu... (1).. Učenici su imali priliku susresti se s piscem.. (2)..)*

Obje učiteljice primijetile su da su roditelji bili autori učeničkih lektira, ali to se događalo samo na početku školovanja. Roditelji najčešće misle da djeca nisu dovoljno spremna za to pa im upravo iz tog razloga pišu lektiru. Kazne da ih je bilo nebi se odnosile na učenike, već na roditelje tako je navela učiteljica 1, dok kod učiteljice 2 nije bilo kazne već samo usmena opomena. Zadatci koji učenici dobiju za lektiru prilagođeni su njihovim sposobnostima te nema potrebe da roditelji to rade umjesto njih. *(Na početku jesu roditelji pomagali djeci pisati, jer su se bojali je li sve dobro napisano... (1).. Naravno, to roditelji najčešće rade u prvom razredu dok se djeca još ne znaju nositi sa svojim obavezama. (2).. Kazne su bile za roditelje: “ Ne brini, mama je dobila 1. ,, Zatim smo porazgovarali da oni samo trebaju pisati ,a ne*

mama. (1).. Nije bilo kazne, samo sam rekla da se to ne smije raditi. Također to sam ponovila roditelju na informacijama. (2).. Zadatci su za učenike, a ne za roditelje. (1).. Zadatci su prilagođeni mogućnostima učenika tako da oni to mogu sami odraditi.. (2)..) Zanimalo nas je koliko učiteljice znaju i koriste u svojoj nastavi kreativniji pristup lektiri. Učiteljice su čule i radile sa svojim učenicima lektiru iz vrećice i takav način rada se učenicima jako svidio. Obje učiteljice su također čule za pizzu lektiru ali je nisu radile na nastavi. Posebno nam se svidjelo što obje učiteljice u na satu obrade lektire koriste i intervju s likovima. Smatraju da je takav način rada djeci zanimljiv i da se na taj način više trude. (Jesam i djeci se jako svidjela lektira iz vrećice. (1)... Jesam, Učenicima se jako sviđa. (2).. Jesam, ali nisam radila. (1) .. Čula jesam, ali nisam radila. (2).. Da mogu uklopiti. Kad je sat zanimljiv, djeca više usvajaju. Više se trude, žele znati više. (1).. Naravno, jer je djeci to zanimljivo i bolje i lakše pamte. (2)..) Što se tiče ocjenjivanja, obje učiteljice brojčano ocjenjuju lektire svojih učenika. (Lektiru vrednujem po onome što tražim (1).. listić za provjeru znanja. (2)..)

Što se tiče obrade lektire učiteljice smatraju da je svako djelo posebno na svoj način te da se svakom djelu treba pristupati na poseban način. Na taj način sati obrade lektire neće biti monotoni, ustaljeni već će biti zanimljivi i poticajni. Prilikom obrade lektire najviše obraćaju pozornost na razumijevanje djela, povezivanje događaja i prepričavanje. Također obraćaju pozornost na to što im se najviše svidjelo, što bi izmijenili te što znaju o likovima. (Moj sat obrade lektire je svaki drugačiji. Svaka lektira je novo djelo i treba se obrađivati na drugačiji način. Taj način ne smije biti monoton, ustaljen, treba biti poticajan.(1).. Naravno da je svaki sat lektire različit. Svaka lektira je posebna na svoj način.(2).. U obradi lektire obraćam pažnju na razumijevanje djela što znaju o likovima, što bi izmijenili, što su saznali o djelu te znaju li prepričati djelo. (1).. Povezivanje događaja i razumijevanje djela, prepričavanje, analiza likova, osvrt na postupke likova i što bi promijenili da mogu. (2)..) Učiteljice pokušavaju izbjegavati klasične sate obrade lektire pa tako na satu koriste lektiru iz vrećice i rad u skupinama. Također su sa svojim učenicima obradile dramaturgiju Ružnog pačeta. Obje učiteljice složile su se u tome da su učenici više uživale u takvom načinu obrade lektire nego u klasičnom pisanju. (...lektira iz vrećice, rad u skupinama. (1).. lektira iz vrećice, rad u skupini. (2).. Dramatiziramo često, jer učenici vole glumiti. Dramatizirali smo Ružno pače. Dramatizacijom se mogu bolje izraziti nego pisanjem, tako da su definitivno više uživali u tome nego u pisanju. (1)..

Imali smo dramatizaciju Ružnog pačeta. Mogu reći da su više uživali u tome nego u pisanju.(2)..)

Kao što je poznato uvodi se novi kurikulum u škole pa nas je zanimalo što učiteljice misle o tome. Učiteljice su zadovoljne novim popisom lektire i na njemu nebi ništa mijenjale. (*Mislim da je sve primjereno i ne bih ništa izbacila, a ni dodala. (1).. Mislim da nijedna knjiga nije ne primjerena i po meni je popis uredan. (2)..*) Za uspjeh i volju za čitanjem, uz učiteljice trude se i knjižničarke koje nastoje popuniti police s novim, a i starim djelima kako bi sva djeca imala jednake mogućnosti. (*Naša knjižnica se trudi svake godine nabaviti nekoliko novih djela, stara obnoviti većim brojem knjiga. (1).. Knjižnica je srednje opremljena, ali se većinom knjižničarka trudi nabaviti nove knjige. (2).*) Učenici učiteljice 1 posjećuju knjižnicu jer se tamo mogu igrati, čitati i posuđivati knjige. Također u knjižnici učenici ponekad imaju sate lektire zajedno s knjižničarkom. Dok Učiteljica 2 u svojoj školi nema knjižnicu pa to s učenicima nije radila. (*Učenici posjećuju knjižnicu pod velikim odmorom, u knjižnici mogu igrati društvene igre, zatim računalo, mogu čitati knjige koje se ne mogu posuditi van knjižnice. (1.) ..Radim u područnoj školi tako da učenici ne posjećuju knjižnicu. Ja im podignem knjige u matičnoj školi i podijelim u školi.(2)..)*

6.2. Utemeljena teorija u Waldorfskoj školi

Ovaj dio istraživanja prikazuje nam na koji način učiteljice Waldorfske škole obrađuju sa svojim učenicima, kako ih potiču na rad te koliko vole čitati i kako to prenose na svoje učenike.

Obje učiteljice Waldorfske škole vole čitati, a najviše čitaju stručne članke i literaturu koja im koristi u nastavi. (*Volim čitati. Najčešće čitam školske lektire, filozofske i stručne članke i beletristiku.(3) .. Čitanje me ispunjava tako da neopisivo volim čitati. ...stručnu literaturu koja mi koristi u nastavi. (4).*) Saznali smo da učenici Waldorfske škole svladaju čitanje u četvrtom razredu. (*Većina razreda savlada čitanje u četvrtom razredu. (3).. Savladaju čitanje tek u četvrtom razredu. (4).*) Učiteljice Waldorfske škole smatraju da učenici ne vole čitati te da čitaju samo ono što se njima čini zanimljivo. Također misle da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike. Ljubav prema čitanjima se po njima može se prenijeti ukoliko učitelj ima sklonosti ka čitanju, te ukoliko djela prezentira na zanimljiv način i ukoliko učitelj i sam voli čitati. (*Učenici uglavnom ne vole čitati. (3).. Učenici u principu ne vole čitati, čitaju samo ono što se njima čini zanimljivo. (4).. Ljubav prema čitanju se može prenijeti na*

učenike (3) (4)..) Učenici Waldorfske škole godišnje pročitaju 9 lektirnih naslova koje je propisalo Ministarstvo obrazovanja. (*osam do deset naslova. (3).. pročita od devet do deset naslova (4)..*)

Učiteljice 3,4 lektire za svoje učenike biraju ovisno o stupnju njihovog razvoja i o učeničkim interesima. Učenici čitaju i druge knjige kao npr. znanstvenu fantastiku, kriminalistički, detektivski romani. (*Lektire biram prema fazama razvoja djeteta i prema sklonosti učenika. (3).. Lektire za učenike biram ovisno o stupnju razvoja djece i o njihovim interesima. (4).. Učenici čitaju i knjige mimo lektirnog popisa. Znanstvena fantastika, kriminalistički i detektivski romani. (3).. Učenici čitaju knjige koje nisu na popisu lektire. Kriminalistički roman, znanstvena fantastika.(4)..*) Učiteljice bi učenike potaknule na čitanje tako da ne moraju voditi bilješke iz lektire ili da im zadaju neku zanimljivu tehniku bilježenja prilikom čitanja. Učiteljica 3 dodala je da bi svojim učenicima predložila da mogu pročitati samo najzanimljivija poglavlja te da ih na satu mogu zajedno pročitati i razgovarati o tome. (*.. da ne moraju voditi bilješke iz lektire..(3),, čitanje nekom zanimljivom tehnikom bilježenja prilikom čitanja lektire.(4)..*) Učenici prilikom obrade lektire nisu imali priliku susresti se s piscem. (*Nisu. (3).. Učenici se nisu imali prilike susresti s piscem. (4)..*) Učenici Waldorfske škole za čitanje i pisanje lektire imaju mjesec dana. Obje učiteljice svojim učenicima preporučuju dodatne knjige za čitanje. (*Svojim učenicima preporučujem barem jednu knjigu svaki tjedan. (3)(4).. Učenici imaju vremena mjesec dana da pročitaju i napišu lektiru. (3) (4).*) Učiteljice 3,4 složile su se oko toga da su primijetile da su roditelji pomogli djeci da napišu lektire. Iako su to primijetile nisu kaznile svoje učenike već su iz toga zaključile da to učenicima stvara problem i na roditeljskom sastanku porazgovarali s roditeljima oko toga. A roditeljsko pisanje lektira spriječile bi na način da učenika ispituju usmeno i precizno. Nakon toga obje bi pozvale roditelje na razgovor i objasnili im da time unazaduju djetetov napreda i zapravo time ističu njegovu nestabilnost u izražavanju. (*Jesam. Nema kazne.(3).. Naravno. Nema određene kazne. (4).. Tako da učenik ne mora napisati lektiru, već mu se postave usmena i precizna pitanja...tada se pozove roditelj u školu s njim se razgovara na način da mu se pokažu dva različita rukopisa i da mu se nastoji objasniti da svojim direktnim uplivom roditelj unazađuje djetetov napredak, zapravo potpomaže njegovu nestabilnost u izražavanju. (3).. Usmenim odgovaranjem na pitanja o pročitanoj lektiri*

ili pismenim provjeravanjem.. pozvati roditelja u školu i objasniti mu da time što mu on/ona pišu lektiru ne pomažu nego odmažu u učenikovom napretku. (4)..)

Sati obrade lektire izgledaju drugačije jer je na taj način učenicima zanimljivije. Prilikom obrade učiteljicama je najvažnije kako je učenih doživio, shvatio i razumio djelo. Također im je važno da učenici znaju i mogu opisati likove i postupke likova u određenim situacijama. Učenici Waldorfske škole mogli su odabrati knjigu koja nije na popisu lektire i tu istu knjigu svojim prijateljima u razredu predstaviti na način da o njoj govore. Time su se učiteljice odmaknule od klasične obrade lektire. *(Sati izgledaju različito. (3) Pokušavam svaki sat lektire osmisliti na drugačiji i učenicima zabavniji način jer smatram da tako više i bolje zapamte.(4).. Najviše obraćam pažnju na to kako je učenik doživio djelo, naslov, lik, na stvari koje su bile učenicima zanimljive i postupke likova u zadanim situacijama. (3).. najvažnije da učenici shvate, razumiju i dožive djelo, da mogu opisati likove. (4).. sami izabrali svoje lektirne naslove, te su za sat lektire morali pripremiti pet-minutni fluidni govor u kojem im je zadatak ostale učenike zainteresirati da pročitaju baš njihovu knjigu.(3).. morali predstaviti drugim učenicima neku njima najdražu knjigu koja nije na popisu lektire i tako možda i druge učenike potaknuti da pročitaju druge knjige, a ne samo lektire.(4)..)* Također su radile dramatizaciju lektire. Na svojim satima obradile su Koko u Parizu i Čudnovate zgrade šegrta Hlapića te su zaključile da su učenici bili zainteresiraniji za takav način obrade lektire. *(Da, Koko u Parizu i više su uživali u takvom pristupu. (3).. Da, Čudnovate zgrade šegrta Hlapića. Učenici su bili zainteresiraniji za rad nego inače.(4)..)* Na satu obrade lektire, mogle bi primijeniti intervju s likom. Učiteljica 3 navela je slijedeća djela: Hamlet, Konrad – dječak iz limenke, kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..., sa Anom Frank., a učiteljica 4 nadopunila je s šegrtom Hlapićem i Emilom i detektivom. Takav način obrade lektire bi mogle sa svojim učenicima odraditi, ali smatraju da je to primjerenije za djecu viših uzrasta. Učiteljice 3, 4 nisu čule za lektiru iz vrećice, a ni za pizza lektiru. *(Hamlet. Konrad – dječak iz limenke, sa kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..., sa Anom Frank. (3).. S šegrtom Hlapićem, Emilom iz Emila i detektiva, s kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..(4).. Ja bih mogla, mislim da je takav tip sata prikladniji za 8. Razred i srednju školu. (3).. Mogla bih, ali više s učenicima viših razreda, recimo u 8. razredu. (4)..)* Waldorfska škola nema ocjena pa se tako ne

ocjenjuje ni lektira. (*Lektira se u Waldorfskoj školi ne ocjenjuje. (3).. Lektiru u Waldorfskoj školi ne ocjenjujemo..(4).*)

Iako se učiteljice nisu susrele s kurikulumom smatraju da ni jedna knjiga nije ne primjerena te da se iz svake knjige može nešto naučiti. Smatraju da su na tom popisu radili ljudi koji su željni promjena školstva na bolje te da su to na taj način i napravili. (*Mislim da nijedna knjiga nije neprimjerena...ne treba ništa mijenjati. (3).. Mislim da su sve knjige primjerene. Mislim da je sve uredu ipak se radi za napredak obrazovanja. (4)..*) Učenici učiteljica 3,4 učlanjeni su u gradsku knjižnicu pa tamo i posuđuju svoje knjige jer u školi nemaju standardni oblik knjižnice. Također učenici iz tog razloga nemaju radionice vezane za lektiru u knjižnici. (*Učenici su učlanjeni u gradske knjižnice. U školi nemamo standardni oblik knjižnice. (3).. u školi nemamo klasičnu knjižnice učenici više posjećuju gradsku knjižnicu.(4)..Koliko ja znam nemaju. (3)..Nemaju. (4).*)

7. RASPRAVA

Analizom dobivenih rezultata ovog istraživanja uvidjeli smo kako učiteljice suvremenih i alternativnih škola vole čitati i najčešće čitaju stručnu literaturu te uz to čitaju i kratke priče, knjige o samopouzdanju, stručnu literaturu, duhovnu literaturu i beletristiku. Razlika koju smo uvidjeli odnosi se na dob učenika u kojoj savladavaju čitanje. Učenici suvremene škole svladaju čitanje do početka drugog polugodišta prvog razreda, dok učenici alternativne škole svladaju čitanje tek u četvrtom razredu. Sudionice ovoga istraživanja, odnosno učiteljice suvremene i alternativne škole smatraju da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike. Ljubav prema čitanjima se po njima može se prenijeti ukoliko učitelj ima sklonosti ka čitanju, te ukoliko djela prezentira na zanimljiv način i ukoliko učitelj i sam voli čitati. Učiteljice misle da su upravo one te koje ljubav prema čitanju, prenose na svoje učenike.

Učiteljice 1 i 2, navele su da njihovi učenici, prema planu i programu, imaju određeni broj lektira koje pročitaju u određenom razredu. Tako učenici prvih razreda moraju pročitati 4 djela, učenici drugog razreda moraju pročitati 5 djela, a učenici trećeg i četvrtog razreda moraju pročitati 7 djela. Dok su učiteljice 3 i 4, navele da njihovi učenici godišnje pročitaju 9 lektirnih naslova koje je propisalo Ministarstvo. Učenici suvremene i Waldorfske škole imaju jednaki rok za pisanje lektire, rok od

mjesec dana. Zaključili smo da većina djece uz lektire, čita i druge knjige. Uvidjeli smo razliku u tome da učenici učiteljica 1 i 2 čitaju knjige koje bi mogli nazvati dječjom literaturom, kao npr. bajke, stripove i knjige o životinjama i prirodi. Dok učenici učiteljica 3 i 4 čitaju znanstvenu fantastiku, kriminalističke i detektivske romane.

Sve učiteljice poticale bi učenike na čitanje uz razne metode. Učiteljice 1 i 2 koristile bi se raznim igrama i nagrada, a učiteljice 3 i 4 oslobodile bi svoje učenike od pisanja lektire ili bi na drugačiji način osmislile vođenje bilješki. Sudionice istraživanja susrele su se s time da su roditelji bili ti koji su djeci pisali lektire. Složile su se u tome da ne bi kaznile djecu za taj postupak. Takve situacije događale su se samo na početku školovanja upravo zbog početka. Djeca, a i roditelji bili su u strahu da će nešto poći po zlu prilikom pisanja pa su roditelji preuzeli to na sebe. Učiteljice su razgovorom roditeljima objasnili da time unazaduju napredak svoga djeteta i da ih trebaju pustiti da se sami izražavaju i izgrađuju kao osobe.

Svaki sat obrade lektire kod sudionica istraživanja izgleda drugačije. Sudionice se trude da sate obrade učine što zanimljivijima kako bi djeca u njima uživala i ne bi to doživljavali kao pritisak. Učiteljice 1 i 2 su izlaz od suhoparnog sata pronašle u lektiri iz vrećice, radu u paru, radu u skupinama i u dramatizaciji. Dok su učiteljice 3 i 4 izlaz pronašle u slobodi izbora lektire i u „prodaji“ knjige ostalim učenicima. Kreativni pristup u nastavi lektire zastupljeniji je u suvremenoj školi. Učiteljice su upoznate s tim pristupom i same ga koriste na svojim satima. Dok učiteljice Waldorfske škole nisu čule za primjere Lektire iz vrećice i Pizza lektiru.

Uvidjeli smo i razliku u ocjenjivanju koju smo i očekivali. Učiteljice 1, 2 lektiru ocjenjuju broječanim ocjenama, dok učiteljice Waldorfske škole svoje učenike ne ocjenjuju broječanim ocjenama. One uspoređuju napredak svakog učenika kao individue i ocjenjuju ih opisno.

Analizom podataka saznali smo kako su učiteljice 1 i 2 upućenije u promjene koje nam donosi novi kurikulum. Sve sudionice ovoga istraživanja složile su se u tome da su sve knjige primjerene i da se iz svake knjige može nešto naučiti.

Razliku smo također pronašli i u samoj knjižnici. Učiteljica 1 provodi najviše vremena sa svojim učenicima u knjižnici, a učiteljice 2, 3 i 4 ne. Pripisat ćemo to tome što učiteljice 2, 3 i 4 nemaju klasične knjižnice u svojim školama.

8. ZAKLJUČAK

Čovjek je po svojoj definiciji biološko, misaono i društveno biće pa stoga nema potrebu zadovoljavanja samo bioloških potreba, već se treba svojim razmišljanjem i komunikacijom ostvarivati u društvenoj zajednici. Mi kao učitelji imamo tu privilegiju da učenike usmjeravamo na njihovom putu. Mi smo ti koji potičemo njihov razvoj i pratimo ih u svakom njihovom koraku u životu. Knjiga i čitanje su naši glavni asistenti u tom naumu. Učenici čitajući obogaćuju svoj vokabular i tim se ostvaruju u svojoj zajednici. Od početka samog školovanja učenici se susreću s lektirama. U današnje vrijeme lakše je učenice zainteresirati za čitanje lektira jer kao što smo naveli postoje različiti kreativni pristupi samoj obradi. Učitelji današnjice su kreativniji i razne načine pokušavaju u djeci pobuditi ljubav prema čitanju.

Istraživanjem smo uvidjeli da ne postoje velike razlike prilikom obrade lektire u suvremenim i alternativnim školama. Jednostavno, neke stvari su važne i tih stvari se drže svi učitelji, neovisno u kojoj školi, državi ili kontinentu radili. Učiteljima je najvažnije da njihovi učenici razumiju pročitano djelo, da učenici znaju iznijeti kako su doživjeli djelo i da znaju i mogu prepričati postupe likova i smjestiti ih u određen situacije.

Čitajući razvijamo dušu i širimo svoje horizonte. Čitanje je jednako važno kao sama hrana koja jača naš organizam. Upravo to nam je i rekao poznati pjesnik Tin Ujević: „Knjiga nije hrana ali je prava poslastica.“ Nahranimo svoje učenike ljubavlju prema knjigama i oni će zauvijek biti siti.

Kao što smo već rekli učitelji su ti koji prenose ljubav prema čitanju na svoje učenike i stoga se oni trebaju dodatno educirati i usavršavati. Upravo iz tog razloga u ovom diplomskom radu navedene su razne kreativne ideje za sat obrade lektire.

9. PRILOZI

Zapis intervjua – suvremena škola

1. Volite li Vi čitati? I što najčešće čitate?

Učiteljica 1: Ja volim čitati i jako puno čitam knjige koje mene zanimaju.

Čitam većinom knjige o samopouzdanju kako bi sebe ojačala i izgradila dječje samopouzdanje. Pogotovo kod djece nižih razreda (od 1-4) razreda samopouzdanje je jako važno.

Učiteljica 2: Ovisno o raspoloženju, nekad volim, a nekad i ne. Najčešće čitam kratke priče i duhovnu literaturu.

2. Kada većina razreda svlada čitanje?

Učiteljica 1: Djeca dođu u školu sa različitim predznanjem ,tako i s čitanjem. Neki su odlični čitači dok drugi ne znaju niti jedno slovo. Do polugodišta 1. razreda svi učenici nauče čitati, čitači dobiju dodatne zadatke za rad na satu (to može biti prepisi, odgovori, pročitaj dodatni sadržaj, istraži, objasni...pomozi prijatelju....)

Učiteljica 2: Djeca većinom nauče čitati do drugog polugodišta prvog razreda.

3. Vole li učenici čitati?

Učiteljica 1: Učenici vole čitati ako imaju dobar poticaj i ako imaju pozitivno iskustvo u učenju čitanja. Ako je učenik zainteresiran i postiže dobre rezultate ,onda vole čitati. Ako je čitanje za učenika problem, poteškoća-onda mu je teže čitati niti voli čitati. Mi učitelji trebamo pronaći način kako da učenik zavoli čitanje, koje metode koristiti, kako ga motivirati.

Učiteljica 2: Pojedini učenici vole čitati. Najčešće su to oni učenici kojima ide čitanje, dok ovi kojima to ide slabije ne vole čitati jer ih to muči.

4. Može li se ljubav prema čitanju prenijeti na učenike?

Učiteljica 1: Da ,ljubav prema čitanju se može prenijeti na učenike. Učitelj je uzor tim malim glavicama, ako učitelj puno čita i ako potiče djecu na čitanje ,učenici će voljeti čitanje. Završila sam Korakovsku nastavu koja mi se jako sviđa. Kroz tu nastavu sam još više sigurna u moje metode rada. U toj nastavi je planirano da pod odmorom svi čitaju, tete spremačice, ravnatelj, tajnik... Kad djeca vide kako drugi čitaju bit će im poticaj.

Učiteljica 2: Naravno da se ljubav prema čitanju može prenijeti. Roditelji i učitelji su ti koji će učenicima prenijeti ljubav prema čitanju. Važno je djeci čitati nešto zanimljivo kako bi se pobudila ta ljubav.

5. Koje su lektire obavezne za čitanje?

Učiteljica 1:Lektire koje su obavezne ,propisane su planom i programom.

Učiteljica2: Lektire propisane planom i programom.

6. Koliko ih učenici u pojedinom razredu pročitaju godišnje?

Učiteljica 1:Do sada su učenici u 1. razredu obavezno morali pročitati četiri djela. U drugom pet djela. U trećem razredu trebaju pročitati sedam djela, kao i u četvrtom.

Učiteljica2: Učenici 1. razreda pročitaju četiri djela, drugog razreda pet djela. U trećem i u četvrtom razredu sedam djela.

7. Po kojem kriteriju birate lektire za svoje učenike?

Učiteljica 1: Lektire smo birali po planu i programu. Zatim potražim u knjižnici kojih djela ima, a kojih ne. Svake godine uvedemo neko novo djelo.

Učiteljica 2: Naravno prvo čitamo one koje su propisane po planu i programu. I nakon toga one koje učenici rado čitaju.

8. Čitaju li samo lektire ili čitaju i druge knjige?

Učiteljica 1: Moji učenici čitaju osim lektira stripove, bajke i knjige iz naše razredne knjižnice.

Učiteljica 2: Čitaju učenici stripove, bajke...

9. Ako čitaju druge knjige, koje su tematike te knjige?

Učiteljica 1: Čitaju bajke, stripove, knjige o prirodi. Vole istraživati ,čitaju 100 zašto,1000 zato, istražuju po enciklopedijama.

Učiteljica 2: Najviše čitaju stripove, ali često i razne knjige o životinjama i prirodi.

10. Ako ne čitaju, na koji način bi ih mogli potaknuti da čitaju?

Učiteljica 1: Da moji učenici ne vole čitati, ja bih svaki tjedan osmislila neku igru vezanu za čitanje, zatim bi uvela nagrade za najboljeg čitača, pozvala bih roditelje na sat da nam oni čitaju, to smo sve odradili u 1. razredu.

Učiteljica 2: Potaknula bi ih raznim igrama jer ih na taj način najlakše možemo pridobiti.

11. Jesu li učenici imali prilike susresti se s piscem? Ako jesu s kojim?

Učiteljica 1: Da naša pedagoginja je napisala knjigu , bila nam je na satu. Djeca su ju ispitivala kako je napisala knjigu i sve što ih je zanimalo.

Učiteljica 2: Nisu još, ali naravno da ćemo se potruditi i to ostvariti u budućnosti.

12. Preporučujete li svojim učenicima knjige koje bi mogli čitati?

Učiteljica 1: Preporučujem roditeljima. U svom razredu imam putujući ruksak koji je prošle godine išao iz obitelji u obitelj. U tom ruksaku su bile knjige za svakoga po nešto. Roditelji su zajedno sa djecom čitali knjige, svako po svom ukusu, zatim su u bilježnicu napisali što im je bilo najbolje u čitanju i zajedničkom druženju.

Učiteljica 2: Kada me pitaju preporučim im.

13. Koliko vremenski učenici imaju da pročitaju i napišu lektiru?

Učiteljica 1: Moji imaju mjesec dana da pročitaju i napišu lektiru. Ako nisu mogli napisati za zadani datum, prebacimo lektiru drugi dan ili tjedan.

Učiteljica 2: U pravilu mjesec dana.

14. Jeste li ikada primijetili da su roditelji bili ti koji su napisali lektiru, a ne učenici?

Učiteljica 1: Na početku jesu roditelji pomagali djeci pisati, jer su se bojali je li sve dobro napisano... Zatim su prestali pisati umjesto njih. Djeca sam žele pokazati što su oni napisali i kako je bilo čitanje zadane lektire.

Učiteljica 2: Naravno, to roditelji najčešće rade u prvom razredu dok se djeca još ne znaju nositi sa svojim obavezama.

15. Kakve su kazne za taj postupak?

Učiteljica 1: Kazne su bile za roditelje:“ Ne brini, mama je dobila 1. „ Zatim smo porazgovarali da oni samo trebaju pisati ,a ne mama. Ali kad mama voli pisati lektiru –rekli su mi . Zatim sam zadala zadatak i za mamu. Evo mama može nacrtati nešto iz lektire. Od tada nemam problema sa pisanjem lektire.

Učiteljica 2: Nije bilo kazne, samo sam rekla da se to ne smije raditi. Također to sam ponovila roditelju na informacijama. Da se ponovilo smislila bi neku kaznu.

16. Kako bi mogli spriječiti to da roditelji pišu lektire umjesto učenika?

Učiteljica 1: Evo upravo sam odgovorila na to pitanje. Ja sam još na roditeljskim sastancima objasnila roditeljima koliko trebaju pomoći djetetu i

što znači za učenika ako im oni napišu lektiru. Roditelji prihvaćaju kritiku ako se objasni zašto nešto ne trebaju raditi.

Učiteljica 2: Zadatci su prilagođeni mogućnostima učenika tako da oni to mogu sami odraditi.

17. Kako izgleda sat obrade lektire?

Učiteljica 1: Moj sat obrade lektire je svaki drugačiji. Svaka lektira je novo djelo i treba se obrađivati na drugačiji način. Taj način ne smije biti monoton, ustaljen, treba biti poticajan. Na kraju ću ti opisati dvije obrade lektire.

Učiteljica 2: Naravno da je svaki sat lektire različit. Svaka lektira je posebna na svoj način. Bude tu svega od debata, prepričavanja do listića za provjeru.

18. Na što najviše obraćate pozornost prilikom obrade lektire? (likove, mjesto, vrijeme radnje?)

Učiteljica 1: U obradi lektire obraćam pažnju na razumijevanje djela. Što im se najviše sviđjelo, što bi izmijenili, što su saznali o djelu. Kako bi promijenili kraj djela, što bi poručili piscu.

Učiteljica 2: Povezivanje događaja, prepričavanje, analiza likova, osvrt na postupke likova...

19. Koji način obrade ste koristili u nastavi, a da nije tradicionalan?

Učiteljica 1: Koristila sam strip u lektiri, lektira iz vrećice, rad u paru, rad u skupinama, plakat u lektiri, dramatizaciju.

Učiteljica 2: Zadnje što sam koristila je lektira iz vrećice.

20. Jesu li učenici imali dramatizaciju nekog književnog djela?

Učiteljica 1: Dramatiziramo često, jer učenici vole glumiti. Dramatizirali smo Ružno pače i Božićnu bajku.

Učiteljica 2: Imali smo dramatizaciju Ružnog pačeta. Uz to smo odradili savršenu korelaciju sa satom razrednika i učenici su puno iz toga naučili.

21. Ako jesu, jesu li se više posvetili tome u odnosu na klasično pisanje?

Učiteljica 1: Dramatizaciju smo imali ali ne kao klasično pisanje, već više kao rad u paru. Svaki učenik u paru ili skupini je napisao što on govori zatim su to prikazali u razredu.

Učiteljica2: Mogu reći da su više uživali u tome nego u pisanju.

22. Jeste li čuli za lektiru iz vrećice? Što mislite o tome?

Učiteljica 1: Jesam i djeci se jako sviđjela. Radili smo je u školskoj knjižnici, poslije su još istraživali o poštarima, kako se nekada nosila pošta...

Učiteljica 2: Jesam, izvrsno je i jednostavno. Učenicima se jako sviđa.

23. Jeste li čuli za pizza lektiru?

Učiteljica 1: Jesam, ali nisam radila.

Učiteljica 2: Čula jesam, ali nisam radila.

24. U kojoj lektiri bi mogli promijeniti intervju s likom?

Učiteljica 1: Intervju s likom mogla bi primijeniti u obradi lektire Pinokio, Grga Čvarak,....

Učiteljica 2: Lektira Mama je kriva za sve.

25. Zanima me bi li mogli uklopiti takav tip sata u nastavu lektire?

Učiteljica 1: Da mogu uklopiti, jer djeca vole novine u radu. Kad je sat zanimljiv, djeca više usvajaju. Više se trude, žele znati više.

Učiteljica 2: Naravno, trudim se što više toga uvest u nastavu.

26. Na koji način ocjenjujete/vrednujete lektiru?

Učiteljica 1: Lektiru vrednujem po onome što tražim. Ako su napravili sve što je bilo zadano, ako su aktivno sudjelovali na satu, radu u grupi. Objasniti ću to ovako, Lektira iz vrećice je bila Poštarska bajka. Učenici su izlagali što su donijeli, napravili na vrećici, što su odgovorili na postavljena pitanja. Ocjena je bila odličan. Ako je lektira Grga Čvarak koji smo obradili kao pjesmu, što im se najviše sviđelo, što ih ljuti, kakav je dječak, njegove osobine, sami su napisali svoju pjesmu, ocjena je odličan.

Učiteljica 2: Najčešće to bude listić za provjeru znanja.

27. Što mislite o novom popisu lektira iz novog kurikula?

Učiteljica 1: Mi učitelji smo dobili upitnik da ispunimo za popis lektire koje bi lektire ostavili u novom kurikulu.

Učiteljica 2: Čudno je to što su djela nabrojana za sve razrede zajedno, navikli smo na postojeći popis kad su nam djela bila raspoređena po razredima.

28. Mislite li da je nešto neprimjereno za njihov uzrast na tom popisu?

Učiteljica 1: Mislim da je sve primjereno.

Učiteljica 2: Mislim da nijedna knjiga nije ne primjerena.

29. Koja bi djela trebalo izbaciti iz novog popisa lektire?

Učiteljica 1: Ne bih ništa izbacila.

Učiteljica 2: Smatram da je popis uredi.

30. Koja djela bi trebalo dodati?

Učiteljica 1: Mislim da je uredi kako je sastavljeno.

Učiteljica 2: Sva važna djela su navedena.

31. Kakva je opremljenost vaše knjižnice u školi?

Učiteljica 1: Naša knjižnica se trudi svake godine nabaviti nekoliko novih djela, stara obnoviti većim brojem knjiga. Mi učitelji se dogovorimo s knjižničarkom koja djela treba još nabaviti.

Učiteljica 2: Knjižnica je srednje opremljena, ali se većinom knjižničarka trudi nabaviti nove knjige.

32. Posjećuju li učenici knjižnicu? Koliko često?

Učiteljica 1: Učenici posjećuju knjižnicu pod velikim odmorom, u knjižnici mogu igrati društvene igre, zatim računalo, mogu čitati knjige koje se ne mogu posuditi van knjižnice.

Učiteljica 2: Radim u područnoj školi tako da učenici ne posjećuju knjižnicu. Ja im podignem knjige u matičnoj školi i podijelim u školi.

33. Imaju li učenici radionice s knjižničarkom vezano uz neki lektirni naslov?

Učiteljica 1: Da ja često odlazim s djecom u knjižnicu na obradu lektire ili vezano za neki događaj, tako smo bili u knjižnici odraditi Dan kravate, Dan jabuka i još neke projekte koje radim.

Učiteljica 2: Učenici nemaju radionice u knjižnici.

1. Volite li Vi čitati? I što najčešće čitate?

Učiteljica 3: Volim čitati. Najčešće čitam školske lektire, filozofske i stručne članke i beletristiku.

Učiteljica 4: Volim čitati. Najviše čitam ljubavne romane i stručnu literaturu koja mi koristi u nastavi.

2. Kada većina razreda svlada čitanje?

Učiteljica 3: Većina razreda svlada čitanje u četvrtom razredu.

Učiteljica 4: Savladaju čitanje tek u četvrtom razredu.

3. Vole li učenici čitati?

Učiteljica 3: Učenici uglavnom ne vole čitati.

Učiteljica 4: Učenici vole čitati samo ono što se njima čini zanimljivo.

4. Može li se ljubav prema čitanju prenijeti na učenike?

Učiteljica 3: Ljubav prema čitanju se može prenijeti na učenike ukoliko učitelj ima sklonostika čitanju, te ukoliko djela prezentira na zanimljiv način.

Učiteljica 4: Naravno da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike. Učitelj treba biti kompetentan kako bi učenike zainteresirao za čitanje te i sam mora voljeti čitati.

5. Koje su lektire obavezne za čitanje?

Učiteljica 3: Obvezno je odabrati devet naslova prema prijedlogu koji je donijelo Ministarstvo obrazovanja.

Učiteljica 4: Prema prijedlogu Ministarstva obrazovanja obavezno je pročitati devet lektirnih naslova.

6. Koliko ih učenici u pojedinom razredu pročitaju godišnje?

Učiteljica 3: Godišnje učenik pročita osam do deset naslova.

Učiteljica 4: Jedan učenik godišnje pročita od devet do deset naslova.

7. Po kojem kriteriju birate lektire za svoje učenike?

Učiteljica 3: Lektire biram prema fazama razvoja djeteta i prema sklonosti učenika.

Učiteljica 4: Lektire za učenike biram ovisno o stupnju razvoja djece i o njihovim interesima.

8. Čitaju li samo lektire ili čitaju i druge knjige?

Učiteljica 3: Učenici čitaju i knjige mimo lektirnog popisa.

Učiteljica 4: Učenici čitaju knjige koje nisu na popisu lektire.

9. Ako čitaju druge knjige, koje su tematike te knjige?

Učiteljica 3: Znanstvena fantastika, kriminalistički i detektivski romani.

Učiteljica 4: Kriminalistički roman, znanstvena fantastika.

10. Ako ne čitaju, na koji način bi ih mogli potaknuti da čitaju?

Učiteljica 3: Tako da ne moraju voditi bilješke iz lektire. Ili da pročitaju samo najzanimljivija poglavlja. Na nastavi se može zajednički čitati i onda stati na najzanimljivijem dijelu.

Učiteljica 4: Učenike bi potaknula na čitanje nekom zanimljivom tehnikom bilježenja prilikom čitanja lektire.

11. Jesu li učenici imali prilike susresti se s piscem? Ako jesu s kojim?

Učiteljica 3: Nisu.

Učiteljica 4: Učenici se nisu imali prilike susresti s piscem.

12. Preporučujete li svojim učenicima knjige koje bi mogli čitati?

Učiteljica 3: Preporučujem.

Učiteljica 4: Svojim učenicima preporučujem barem jednu knjigu svaki tjedan.

13. Koliko vremenski učenici imaju da pročitaju i napišu lektiru?

Učiteljica 3: Mjesec dana.

Učiteljica 4: Učenici imaju vremena mjesec dana da pročitaju i napišu lektiru.

14. Jeste li ikada primijetili da su roditelji bili ti koji su napisali lektiru, a ne učenici? Učiteljica 3: Jesam.

Učiteljica 4: Naravno.

15. Kakve su kazne za taj postupak?

Učiteljica 3: Nema kazne jer je to najveći pokazatelj koliki je to problem za učenika.

Učiteljica 4: Nema određene kazne, ali spomenem to roditeljima na sastanku te ih zamolim da pomažu učenicima ako im je teško ali da im oni ne pišu lektiru jer tako stvaraju problem učeniku.

16. Kako bi mogli spriječiti to da roditelji pišu lektire umjesto učenika?

Učiteljica 3: Tako da učenik ne mora napisati lektiru, već mu se postave usmena i precizna pitanja. Na nastavi izražavanja učenik treba sam napisati sadržaj pročitane djela, tada se pozove roditelj u školu s njim se razgovara na način da mu se pokažu dva različita rukopisa i da mu se nastoji objasniti da svojim direktnim uplivom roditelj unazađuje djetetov napredak, zapravo

potpomaže njegovu nestabilnost u izražavanju. Smatram da se pisana lektira ne smije strogo ocjenjivati, jer kada učenici vide „more crvenog“ na svojem tekstu, izgube motivaciju. U pisanoj lektiri je važnije ocijenjivati pročitano, a ne pismenost.

Učiteljica 4: Usmenim odgovaranjem na pitanja o pročitanoj lektiri ili pismenim provjeravanjem ako primjetim da je roditelj napisao lektiru. Nakon toga pozvati roditelja u školu i objasniti mu da time što mu on/ona pišu lektiru ne pomažu nego odmažu u učenikovom napretku.

17. Kako izgleda sat obrade lektire?

Učiteljica 3: Satovi izgledaju različito.

Učiteljica 4: Pokušavam svaki sat lektire osmisliti na drugačiji i učenicima zabavniji način jer smatram da tako više i bolje zapamte.

18. Na što najviše obraćate pozornost prilikom obrade lektire? (likove, mjesto, vrijeme radnje?)

Učiteljica 3: Najviše obraćam pažnju na to kako je učenik doživio djelo, naslov, lik, na stvari koje su bile učenicima zanimljive. Potom obraćam pažnju na konfliktne situacije u djelu te na motivacijske postupke likova u zadanim situacijama.

Učiteljica 4: Kod obrade lektire mi je najvažnije da učenici shvate i razumiju djelo, da mogu opisati likove koji su se njima najviše sviđali.

19. Koji način obrade ste koristili u nastavi, a da nije tradicionalan?

Učiteljica 3: Učenici su sami izabrali svoje lektirne naslove, te su za sat lektire morali pripremiti pet-minutni fluidni govor u kojem im je zadatak ostale učenike zainteresirati da pročitaju baš njihovu knjigu.

Učiteljica 4: Učenici su na satu morali predstaviti drugim učenicima neku njima najdražu knjigu koja nije na popisu lektire i tako možda i druge učenike potaknuti da pročitaju druge knjige a ne samo lektire.

20. Jesu li učenici imali dramatizaciju nekog književnog djela?

Učiteljica 3: Da, Koko u Parizu.

Učiteljica 4: Da, Čudnovate zgrade šegrta Hlapića.

21. Ako jesu, jesu li se više posvetili tome u odnosu na klasično pisanje?

Učiteljica 3: Jesu i više su uživali.

Učiteljica 4: Učenici su bili koncentrirani i jako zainteresirani za dramatizaciju.

22. Jeste li čuli za škarnicu lektiru? Što mislite o tome?

Učiteljica 3: Nisam.

Učiteljica 4: Nisam čula.

23. Jeste li čuli za pizza lektiru?

Učiteljica 3: Pretpostavljam da svi učenici čitaju isti naslov, ali svatko pojedino poglavlje.

Učiteljica 4: Nisam čula.

24. U kojoj lektiri bi mogli promijeniti intervju s likom?

Učiteljica 3: Hamlet. Konrad – dječak iz limenke, sa kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..., sa Anom Frank.. .

Učiteljica 4: S šegrtom Hlapićem, Emilom iz Emila i detektiva, s kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..

25. Zanima me bi li mogli uklopiti takav tip sata u nastavu lektire?

Učiteljica 3: Ja bih mogla, mislim da je takav tip sata prikladniji za 8. Razred i srednju školu.

Učiteljica 4: Mogla bih, ali više s učenicima viših razreda, recimo u 8. razredu

26. Na koji način ocjenjujete/vrednujete lektiru?

Učiteljica 3: Lektira se u Waldorfskoj školi ne ocjenjuje.

Učiteljica 4: Lektiru u Waldorfskoj školi ne ocjenjujemo..

27. Što mislite o novom popisu lektira iz novog kurikula?

Učiteljica 3: Iskreno, nisam još imala vremena proučiti popis lektire iz novog kurikula.

Učiteljica 4: Nisam uspoređivala stari popis lektire s novim popisom iz kurikula.

28. Mislite li da je nešto neprimjereno za njihov uzrast na tom popisu?

Učiteljica 3: Mislim da nijedna knjiga nije neprimjerena. Preko bilo koje knjige možemo naučiti nešto o životu.

Učiteljica 4: Mislim da su sve knjige primjerene.

29. Koja bi djela trebalo izbaciti iz novog popisa lektire?

Učiteljica 3: Pretpostavljam da se neće ništa trebati izbaciti.

Učiteljica 4: Vjerojatno se neće trebati izbaciti niti jedno djelo iz novog popisa lektire.

30. Koja djela bi trebalo dodati?

Učiteljica 3: Sigurna sam da se neće ništa trebati dodavati.

Učiteljica 4: Mislim da neće biti potrebe za dodavanjem lektirnih naslova.

31. Kakva je opremljenost vaše knjižnice u školi?

Učiteljica 3: Slaba.

Učiteljica 4: Nažalost naša knjižnica nije baš opremljena.

32. Posjećuju li učenici knjižnicu? Koliko često?

Učiteljica 3: Učenici su učlanjeni u gradske knjižnice i posjećuju ih barem jednom mjesečno. U školi nemamo standardni oblik knjižnice.

Učiteljica 4: S obzirom da u školi nemamo standardni oblik knjižnice učenici više posjećuju gradsku knjižnicu.

33. Imaju li učenici radionice s knjižničarkom vezano uz neki lektirni naslov?

Učiteljica 3: Koliko ja znam nemaju.

Učiteljica 4: Nemaju.

1. Volite li Vi čitati? I što najčešće čitate?

Učiteljica 1: Ja volim čitati i jako puno čitam knjige koje mene zanimaju.

Čitam većinom knjige o samopouzdanju kako bi sebe ojačala i izgradila dječje samopouzdanje. Pogotovo kod djece nižih razreda (od 1-4) razreda samopouzdanje je jako važno. Također čitam knjige koje su potrebne za što bolju nastavu.

Učiteljica 2: Volim čitati knjige. Najčešće čitam kratke priče, duhovnu literaturu i stručnu literaturu.

Učiteljice suvremene škole vole čitati, a djela koja najčešće čitaju su: kratke priče, knjige o samopouzdanju, stručnu literaturu te duhovnu literaturu.

2. Kada većina razreda svlada čitanje?

Učiteljica 1: Djeca dođu u školu sa različitim predznanjem ,tako i s čitanjem pa nastavu moramo prilagoditi svakom učeniku. Neki su odlični čitači dok drugi ne znaju niti jedno slovo. Do polugodišta 1. razreda svi učenici nauče čitati, čitači dobiju dodatne zadatke za rad na satu (to može biti prepisi, odgovori, pročitaj dodatni sadržaj, istraži, objasni...pomozi prijatelju....)

Učiteljica 2: Učenici većinom nauče čitati do drugog polugodišta prvog razreda.

Kod obje učiteljice suvremene škole učenici nauče čitati do početka drugog polugodišta prvog razreda. Učiteljice prilagođavaju nastavu učeničkom predznanju.

3. Vole li učenici čitati?

Učiteljica 1: Učenici vole čitati ako imaju dobar poticaj i ako imaju pozitivno iskustvo u učenju čitanja. Ako je učenik zainteresiran i postiže dobre rezultate, onda vole čitati. Ako je čitanje za učenika problem, poteškoća-onda mu je teže čitati niti voli čitati. Mi učitelji trebamo pronaći način kako da učenik zavoli čitanje, koje metode koristiti, kako ga motivirati.

Učiteljica 2: Pojedini učenici vole čitati. Najčešće su to oni učenici kojima ide čitanje, dok ovi kojima to ide slabije ne vole čitati jer ih to muči.

Učenici u principu vole čitati. Oni učenici kojima ide čitanje vole čitati više od onih učenika kojima čitanje ide slabije.

4. Može li se ljubav prema čitanju prenijeti na učenike?

Učiteljica 1: Da ,ljubav prema čitanju se može prenijeti na učenike. Učitelj je uzor tim malim glavicama, ako učitelj puno čita i ako potiče djecu na čitanje ,učenici će voljeti čitanje. Završila sam Korakovsku nastavu koja mi se jako sviđa. Kroz tu nastavu sam još više sigurna u moje metode rada. U toj nastavi je planirano da pod odmorom svi čitaju, tete spremačice, ravnatelj, tajnik... Kad djeca vide kako drugi čitaju bit će im poticaj.

Učiteljica 2: Naravno da se ljubav prema čitanju može prenijeti. Roditelji i učitelji su ti koji će učenicima prenijeti ljubav prema čitanju. Važno je djeci čitati nešto zanimljivo kako bi se pobudila ta ljubav.

Učiteljice 1, 2 . smatraju da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike te smatraju da su upravo one te koje tu ljubav mogu prenijeti na svoje učenike

5. Koje su lektire obavezne za čitanje?

Učiteljica 1:Lektire koje su obavezne, propisane su planom i programom.

Učiteljica2: Lektire propisane planom i programom.

Lektire koje učenici suvremene škole obavezno čitaju propisane su planom i programom.

6. Koliko ih učenici u pojedinom razredu pročitaju godišnje?

Učiteljica 1:Do sada su učenici u prvom. razredu obavezno morali pročitati četiri djela. U drugom pet djela. U trećem razredu trebaju pročitati sedam djela, kao i u četvrtom.

Učiteljica2:Učenici 1. razreda pročitaju četiri djela, drugog razreda pet djela. U trećem i u četvrtom razredu sedam djela.

Kako je i obavezna lektira propisana planom i programom tako je i broj lektira propisan za sve učenike suvremene škole. Učenici prvih razreda moraju pročitati 4 djela, učenici drugog razreda moraju pročitati 5 djela, a učenici trećeg i četvrtog razreda moraju pročitati 7 djela.

7. Po kojem kriteriju birate lektire za svoje učenike?

Učiteljica 1: Lektire smo birali po planu i programu. Zatim potražim u knjižnici kojih djela ima, a kojih ne. Svake godine uvedemo neko novo djelo koje bi učenicima moglo biti zanimljivo.

Učiteljica 2: Naravno prvo čitamo one koje su propisane po planu i programu. I nakon toga one koje učenici rado čitaju.

Učiteljice lektire biraju po planu i programu i nakon toga izabiru knjige koje bi se mogle svidjeti učenicima i koje bi oni rado čitali.

8. Čitaju li samo lektire ili čitaju i druge knjige?

Učiteljica 1: Moji učenici čitaju osim lektira stripove, bajke, knjige o prirodi i životinjama te knjige iz naše razredne knjižnice.

Učiteljica 2: Čitaju učenici stripove, bajke, knjige o životinjama i prirodi...

Učenici najčešće uz lektire čitaju stripove, bajke, knjige o životinjama i prirodi. Jer je to literatura koja je njima najbliža i najzanimljivija.

9. Ako ne čitaju, na koji način bi ih mogli potaknuti da čitaju?

Učiteljica 1: Da moji učenici ne vole čitati, ja bih svaki tjedan osmislila neku igru vezanu za čitanje, zatim bi uvela nagrade za najboljeg čitača, pozvala bih roditelje na sat da nam oni čitaju, to smo sve odradili u 1. razredu.

Učiteljica 2: Potaknula bi ih raznim igrama i nagradama jer ih na taj način najlakše možemo pridobiti.

Učiteljice suvremene škole, učenike bi zainteresirale za čitanje uz pomoć raznih igrica koje su vezane za čitanje i uz pomoć nagrada.

10. Jesu li učenici imali prilike susresti se s piscem? Ako jesu s kojim?

Učiteljica 1: Da, naša pedagoginja je napisala knjigu i bila nam je na satu. Djeca su ju ispitivala kako je napisala knjigu i sve što ih je zanimalo.

Učiteljica 2: Učenici su imali priliku susresti se s piscem. Učenikova mama poznata je književnica pa nam je ona došla u posjetu.

Obje učiteljice svojim učenicima na sat su dovele goste pisce. Kod učiteljice 1 to je bila pedagoginja, a kod učiteljice 2 to je bila mama jednog učenika.

11. Preporučujete li svojim učenicima knjige koje bi mogli čitati?

Učiteljica 1: Preporučujem roditeljima. U svom razredu imam putujući ruksak koji je prošle godine išao iz obitelji u obitelj. U tom ruksaku su bile knjige za svakoga po nešto. Roditelji su zajedno sa djecom čitali knjige, svako po svom ukusu, zatim su u bilježnicu napisali što im je bilo najbolje u čitanju i zajedničkom druženju.

Učiteljica 2: Kada me učenici pitaju, preporučim im.

Učiteljice preporučuju knjige, učiteljica 1 preporučuje roditeljima dok učiteljica 2 svoje preporuke daje učenicima.

12. Koliko vremenski učenici imaju da pročitaju i napišu lektiru?

Učiteljica 1: Moji imaju mjesec dana da pročitaju i napišu lektiru. Ako nisu mogli napisati za zadani datum, prebacimo lektiru drugi dan ili tjedan.

Učiteljica 2: U pravilu mjesec dana.

Učenici suvremene škole imaju mjesec dana da pročitaju i napišu lektiru.

13. Jeste li ikada primijetili da su roditelji bili ti koji su napisali lektiru, a ne učenici?

Učiteljica 1: Na početku jesu roditelji pomagali djeci pisati, jer su se bojali je li sve dobro napisano... Zatim su prestali pisati umjesto njih. Djeca sam žele pokazati što su oni napisali i kako je bilo čitanje zadane lektire.

Učiteljica 2: Naravno, to roditelji najčešće rade u prvom razredu dok se djeca još ne znaju nositi sa svojim obavezama.

Obje učiteljice primijetile su da su roditelji bili autori učeničkih lektira, ali to se događalo samo na početku školovanja. Roditelji najčešće misle da djeca nisu dovoljno spremna za to pa im upravo iz tog razloga pišu lektiru.

14. Kakve su kazne za taj postupak?

Učiteljica 1: Kazne su bile za roditelje: "Ne brini, mama je dobila 1. , Zatim smo porazgovarali da oni samo trebaju pisati ,a ne mama. Ali kad mama voli pisati lektiru –rekli su mi . Zatim sam zadala zadatak i za mamu. Evo mama može nacrtati nešto iz lektire. Od tada nemam problema sa pisanjem lektire.

Učiteljica 2: Nije bilo kazne, samo sam rekla da se to ne smije raditi. Također to sam ponovila roditelju na informacijama. Da se ponovilo smislila bi neku kaznu.

Kazne da ih je bilo nebi se odnosile na učenike, već na roditelje tako je navela učiteljica 1, dok kod učiteljice 2 nije bilo kazne već samo usmena opomena.

15. Kako bi mogli spriječiti to da roditelji pišu lektire umjesto učenika?

Učiteljica 1: Evo upravo sam odgovorila na to pitanje. Ja sam još na roditeljskim sastancima objasnila roditeljima koliko trebaju pomoći djetetu i što znači za učenika ako im oni napišu lektiru. Zadatci su za učenike, a ne za roditelje. Roditelji prihvaćaju kritiku ako se objasni zašto nešto ne trebaju raditi.

Učiteljica 2: Zadatci su prilagođeni mogućnostima učenika tako da oni to mogu sami odraditi.

Zadatci koji učenici dobiju za lektiru prilagođeni su njihovim sposobnostima te nema potrebe da roditelji to rade umjesto njih.

16. Kako izgleda sat obrade lektire?

Učiteljica 1: Moj sat obrade lektire je svaki drugačiji. Svaka lektira je novo djelo i treba se obrađivati na drugačiji način. Taj način ne smije biti monoton, ustaljen, treba biti poticajan.

Učiteljica 2: Naravno da je svaki sat lektire različit. Svaka lektira je posebna na svoj način. Bude tu svega od debata, prepričavanja do listića za provjeru.

Učiteljice smatraju da je svako djelo posebno na svoj način te da se svakom djelu treba pristupati na poseban način. Na taj način sati obrade lektire neće biti monotoni, ustaljeni već će biti zanimljivi i poticajni.

17. Na što najviše obraćate pozornost prilikom obrade lektire? (likove, mjesto, vrijeme radnje?)

Učiteljica 1: U obradi lektire obraćam pažnju na razumijevanje djela. Što im se najviše svidjelo, što znaju o likovima, što bi izmijenili, što su saznali o djelu. Kako bi promijenili kraj djela, što bi poručili piscu te znaju li prepričati djelo.

Učiteljica 2: Povezivanje događaja i razumijevanje djela, prepričavanje, analiza likova, osvrt na postupke likova i što bi promijenili da mogu.

Učiteljice prilikom obrade lektire najviše obraćaju pozornost na razumijevanje djela, povezivanje događaja i prepričavanje. Također obraćaju pozornost na to što im se najviše svidjelo, što bi izmijenili te što znaju o likovima.

18. Koji način obrade ste koristili u nastavi, a da nije tradicionalan?

Učiteljica 1: Koristila sam strip u lektiri, lektira iz vrećice, rad u paru, rad u skupinama, plakat u lektiri, dramatizaciju.

Učiteljica 2: Zadnje što sam koristila je lektira iz vrećice, rad u skupini

Učiteljice pokušavaju izbjegavati klasične sate obrade lektire pa tako na satu koriste lektiru iz vrećice i rad u skupinama.

19. Jesu li učenici imali dramatizaciju nekog književnog djela? Ako jesu, jesu li se više posvetili tome u odnosu na klasično pisanje?

Učiteljica 1: Dramatiziramo često, jer učenici vole glumiti. Dramatizirali smo Ružno pače i Božićnu bajku. Dramatizacijom se mogu bolje izraziti nego pisanjem, tako da su definitivno više uživali u tome nego u pisanju.

Učiteljica 2: Imali smo dramatizaciju Ružnog pačeta. Uz to smo odradili savršenu korelaciju sa satom razrednika i učenici su puno iz toga naučili. Mogu reći da su više uživali u tome nego u pisanju.

Učiteljica 1 i Učiteljica 2 sa svojim učenicima obradili su dramatizaciju Ružnog pačeta. Obje učiteljice složile su se u tome da su učenici više uživali u takvom načinu obrade lektire nego u klasičnom pisanju.

20. Jeste li čuli za lektiru iz vrećice? Što mislite o tome?

Učiteljica 1: Jesam i djeci se jako sviđjela lektira iz vrećice. Radili smo je u školskoj knjižnici, poslije su još istraživali o poštarima, kako se nekada nosila pošta...

Učiteljica 2: Jesam, izvrsno je i jednostavno. Učenicima se jako sviđa.

Učiteljice su čule za lektiru iz vrećice i takav način rada svidio se i učiteljicama i učenicima.

21. Jeste li čuli za pizza lektiru?

Učiteljica 1: Jesam, ali nisam radila.

Učiteljica 2: Čula jesam, ali nisam radila.

Učiteljice su čule za pizza lektiru, ali nisu radile s učenicima.

22. U kojoj lektiri bi mogli promijeniti intervju s likom?

Učiteljica 1: Intervju s likom mogla bi primijeniti u obradi lektire Pinokio, Grga Čvarak,....

Učiteljica 2: Lektira Mama je kriva za sve.

23. Zanima me bi li mogli uklopiti takav tip sata u nastavu lektire?

Učiteljica 1: Da mogu uklopiti, jer djeca vole novine u radu. Kad je sat zanimljiv, djeca više usvajaju. Više se trude, žele znati više.

Učiteljica 2: Naravno, trudim se što više toga uvest u nastavu jer je djeci to zanimljivo i bolje i lakše pamte.

Obje učiteljice u svoj rad mogle bi uklopiti intervju s likom. Smatraju da je takav način rada djeci zanimljiv i da se na taj način više trude.

24. Na koji način ocjenjujete/vrednujete lektiru?

Učiteljica 1: Lektiru vrednujem po onome što tražim. Ako su napravili sve što je bilo zadano, ako su aktivno sudjelovali na satu, radu u grupi. Objasnit ću to ovako, Lektira iz vrećice je bila Poštarska bajka. Učenici su izlagali što su donijeli, napravili na vrećici, što su odgovorili na postavljena pitanja. Ocjena je bila odličan. Ako je lektira Grga Čvarak koji smo obradili kao pjesmu, što im se najviše sviđjelo, što ih ljuti, kakav je dječak, njegove osobine, sami su napisali svoju pjesmu, ocjena je odličan.

Učiteljica 2: Najčešće to bude listić za provjeru znanja.

Obje učiteljice brojčano ocjenjuju lektire svojih učenika.

25. Što mislite o novom popisu lektira iz novog kurikula?

Učiteljica 1: Mi učitelji smo dobili upitnik da ispunimo za popis lektire koje bi lektire ostavili u novom kurikulu.

Učiteljica 2: Čudno je to što su djela nabrojana za sve razrede zajedno, navikli smo na postojeći popis kad su nam djela bila raspoređena po razredima.

26. Misлите li da je nešto neprimjereno za njihov uzrast na tom popisu? Koja djela bi izbacili s novog popisa, a koja dodali?

Učiteljica 1: Mislim da je sve primjereno i ne bih ništa izbacila, a ni dodala.

Učiteljica 2: Mislim da nijedna knjiga nije ne primjerena i po meni je popis uredi.

Učiteljice su zadovoljne novim popisom lektire i na njemu nebi ništa mijenjale.

27. Kakva je opremljenost vaše knjižnice u školi?

Učiteljica 1: Naša knjižnica se trudi svake godine nabaviti nekoliko novih djela, stara obnoviti većim brojem knjiga. Mi učitelji se dogovorimo s knjižničarkom koja djela treba još nabaviti.

Učiteljica 2: Knjižnica je srednje opremljena, ali se većinom knjižničarka trudi nabaviti nove knjige.

Knjižničarke koje rade u školama učiteljica, trude se popuniti police s novim, a i starim djelima.

28. Posjećuju li učenici knjižnicu? Koliko često?

Učiteljica 1: Učenici posjećuju knjižnicu pod velikim odmorom, u knjižnici mogu igrati društvene igre, zatim računalo, mogu čitati knjige koje se ne mogu posuditi van knjižnice.

Učiteljica 2: Radim u područnoj školi tako da učenici ne posjećuju knjižnicu. Ja im podignem knjige u matičnoj školi i podijelim u školi.

29. Imaju li učenici radionice s knjižničarkom vezano uz neki lektirni naslov?

Učiteljica 1: Da ja često odlazim s djecom u knjižnicu na obradu lektire ili vezano za neki događaj, tako smo bili u knjižnici odraditi Dan kravate, Dan jabuka i još neke projekte koje radim.

Učiteljica 2: Učenici nemaju radionice u knjižnici.

Učenici učiteljice 1 posjećuju knjižnicu jer se tamo mogu igrati, čitati i posuđivati knjige. Također u knjižnici učenici ponekad imaju sate lektire zajedno s

knjižničarkom. Dok Učiteljica 2 u svojoj školi nema knjižnicu pa to s učenicima nije radila.

1. Volite li Vi čitati? I što najčešće čitate?

Učiteljica 3: Volim čitati. Najčešće čitam školske lektire, filozofske i stručne članke i beletristiku.

Učiteljica 4: Čitanje me ispunjava tako da neopisivo volim čitati. Najviše čitam ljubavne romane i stručnu literaturu koja mi koristi u nastavi.

Objе učiteljice Waldorfske škole vole čitati, a najviše čitaju stručne članke i literaturu koja im koristi u nastavi.

2. Kada većina razreda svlada čitanje?

Učiteljica 3: Većina razreda svlada čitanje u četvrtom razredu.

Učiteljica 4: Savladaju čitanje tek u četvrtom razredu.

Učenici Waldorfske škole svladaju čitanje u četvrtom razredu.

3. Vole li učenici čitati?

Učiteljica 3: Učenici uglavnom ne vole čitati.

Učiteljica 4: Učenici u principu ne vole čitati, čitaju samo ono što se njima čini zanimljivo.

Učiteljice Waldorfske škole smatraju da učenici ne vole čitati te da čitaju samo ono što se njima čini zanimljivo.

4. Može li se ljubav prema čitanju prenijeti na učenike?

Učiteljica 3: Ljubav prema čitanju se može prenijeti na učenike ukoliko učitelj ima sklonosti ka čitanju, te ukoliko djela prezentira na zanimljiv način.

Učiteljica 4: Naravno da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike. Učitelj treba biti kompetentan kako bi učenike zainteresirao za čitanje te i sam mora voljeti čitati.

Učiteljice 3,4 smatraju da se ljubav prema čitanju može prenijeti na učenike. Ljubav prema čitanjima se po njima može se prenijeti ukoliko učitelj ima sklonosti ka čitanju, te ukoliko djela prezentira na zanimljiv način i ukoliko učitelj i sam voli čitati.

5. Koje su lektire obavezne za čitanje?

Učiteljica 3: Obvezno je odabrati devet naslova prema prijedlogu koji je donijelo Ministarstvo obrazovanja.

Učiteljica 4: Prema prijedlogu Ministarstva obrazovanja obavezno je pročitati devet lektirnih naslova.

6. Koliko ih učenici u pojedinom razredu pročitaju godišnje?

Učiteljica 3: Godišnje učenik pročita osam do deset naslova.

Učiteljica 4: Jedan učenik godišnje pročita od devet do deset naslova.

Učenici Waldorfske škole godišnje pročitaju 9 lektirnih naslova koje je propisalo Ministarstvo obrazovanja.

7. Po kojem kriteriju birate lektire za svoje učenike?

Učiteljica 3: Lektire biram prema fazama razvoja djeteta i prema sklonosti učenika.

Učiteljica 4: Lektire za učenike biram ovisno o stupnju razvoja djece i o njihovim interesima.

Učiteljice lektire za svoje učenike biraju ovisno o stupnju njihovog razvoja i o ueničkim interesima.

8. Čitaju li samo lektire ili čitaju i druge knjige?

Učiteljica 3: Učenici čitaju i knjige mimo lektirnog popisa. Znanstvena fantastika, kriminalistički i detektivski romani.

Učiteljica 4: Učenici čitaju knjige koje nisu na popisu lektire. Kriminalistički roman, znanstvena fantastika.

Učenici čitaju i druge knjige kao npr. znanstvenu fantastiku, kriminalistički, detektivski romani.

9. Ako ne čitaju, na koji način bi ih mogli potaknuti da čitaju?

Učiteljica 3: Tako da ne moraju voditi bilješke iz lektire. Ili da pročitaju samo najzanimljivija poglavlja. Na nastavi se može zajednički čitati i onda stati na najzanimljivijem dijelu.

Učiteljica 4: Učenike bi potaknula na čitanje nekom zanimljivom tehnikom bilježenja prilikom čitanja lektire.

Učiteljice bi učenike potaknule na čitanje tako da ne moraju voditi bilješke iz lektire ili da im zadaju neku zanimljivu tehniku bilježenja prilikom čitanja.

Učiteljica 3 dodala je da bi svojim učenicima predložila da mogu pročitati samo najzanimljivija poglavlja te da ih na satu mogu zajedno pročitati i razgovarati o tome.

10. Jesu li učenici imali prilike susresti se s piscem? Ako jesu s kojim?

Učiteljica 3: Nisu.

Učiteljica 4: Učenici se nisu imali prilike susresti s piscem.

Učenici učiteljica s kojima smo razgovarali nisu se imali priliku susresti s piscem.

11. Preporučujete li svojim učenicima knjige koje bi mogli čitati?

Učiteljica 3: Preporučujem.

Učiteljica 4: Svojim učenicima preporučujem barem jednu knjigu svaki tjedan.

Obje učiteljice svojim učenicima preporučuju dodatne knjige za čitanje.

12. Koliko vremenski učenici imaju da pročitaju i napišu lektiru?

Učiteljica 3: Mjesec dana.

Učiteljica 4: Učenici imaju vremena mjesec dana da pročitaju i napišu lektiru.

Učenici Waldorfske škole za čitanje i pisanje lektire imaju mjesec dana.

13. Jeste li ikada primijetili da su roditelji bili ti koji su napisali lektiru, a ne učenici? Učiteljica 3: Jesam.

Učiteljica 4: Naravno.

14. Kakve su kazne za taj postupak?

Učiteljica 3: Nema kazne jer je to najveći pokazatelj koliki je to problem za učenika.

Učiteljica 4: Nema određene kazne, ali spomenem to roditeljima na sastanku te ih zamolim da pomažu učenicima ako im je teško ali da im oni ne pišu lektiru jer tako stvaraju problem učeniku.

Obje učiteljice složile su se oko toga da su primijetile da su roditelji pomogli djeci da napišu lektire. Iako su to primijetile nisu kaznile svoje učenike već su iz toga zaključile da to učenicima stvara problem i na roditeljskom sastanku porazgovarali s roditeljima oko toga.

15. Kako bi mogli spriječiti to da roditelji pišu lektire umjesto učenika?

Učiteljica 3: Tako da učenik ne mora napisati lektiru, već mu se postave usmena i precizna pitanja. Na nastavi izražavanja učenik treba sam napisati sadržaj pročitanog djela, tada se pozove roditelj u školu s njim se razgovara na način da mu se pokažu dva različita rukopisa i da mu se nastoji objasniti da svojim direktnim uplivom roditelj unazađuje djetetov napredak, zapravo potpomaže njegovu nestabilnost u izražavanju. Smatram da se pisana lektira ne smije strogo ocjenjivati, jer kada učenici vide „more crvenog“ na svojem tekstu, izgube motivaciju. U pisanoj lektiri je važnije ocijenjivati pročitanost, a ne pismenost.

Učiteljica 4: Usmenim odgovaranjem na pitanja o pročitanoj lektiri ili pismenim provjeravanjem ako primjetim da je roditelj napisao lektiru. Nakon toga pozvati roditelja u školu i objasniti mu da time što mu on/ona pišu lektiru ne pomažu nego odmažu u učenikovom napretku.

Učiteljice Waldorfske škole roditeljsko pisanje lektira spriječile bi na način da učenika ispituju usmeno i precizno. Nakon toga obje bi pozvale roditelje na razgovor i objasnili im da time unazaduju djetetov napreda i zapravo time ističu njegovu nestabilnost u izražavanju.

16. Kako izgleda sat obrade lektire?

Učiteljica 3: Sati izgledaju različito.

Učiteljica 4: Pokušavam svaki sat lektire osmisliti na drugačiji i učenicima zabavniji način jer smatram da tako više i bolje zapamte.

Sati obrade lektire izgledaju drugačije jer je na taj način učenicima zanimljivije.

17. Na što najviše obraćate pozornost prilikom obrade lektire? (likove, mjesto, vrijeme radnje?)

Učiteljica 3: Najviše obraćam pažnju na to kako je učenik doživio djelo, naslov, lik, na stvari koje su bile učenicima zanimljive. Potom obraćam pažnju na konfliktne situacije u djelu te na motivacijske postupke likova u zadanim situacijama.

Učiteljica 4: Kod obrade lektire mi je najvažnije da učenici shvate, razumiju i dožive djelo, da mogu opisati likove koji su se njima najviše svidjeli.

Prilikom obrade učiteljicama je najvažnije kako je učenih doživio, shvatio i razumio djelo. Također im je važno da učenici znaju i mogu opisati likove i postupke likova u određenim situacijama.

18. Koji način obrade ste koristili u nastavi, a da nije tradicionalan?

Učiteljica 3: Učenici su sami izabrali svoje lektirne naslove, te su za sat lektire morali pripremiti pet-minutni fluidni govor u kojem im je zadatak ostale učenike zainteresirati da pročitaju baš njihovu knjigu.

Učiteljica 4: Učenici su na satu morali predstaviti drugim učenicima neku njima najdražu knjigu koja nije na popisu lektire i tako možda i druge učenike potaknuti da pročitaju druge knjige, a ne samo lektire.

Učenici Waldorfske škole mogli su odabrati knjigu koja nije na popisu lektire i tu istu knjigu svojim prijateljima u razredu predstaviti na način da o njoj govore. Time su se učiteljice odmaknule od klasične obrade lektire.

19. Jesu li učenici imali dramatizaciju nekog književnog djela? Ako jesu, jesu li se više posvetili tome u odnosu na klasično pisanje?

Učiteljica 3: Da, Koko u Parizu i više su uživali u takvom pristupu.

Učiteljica 4: Da, Čudnovate zgode šegrta Hlapića. Učenici su bili zainteresiraniji za rad nego inače.

Učiteljice su sa učenicima radile dramatizaciju lektire. Na svojim satima obradile su Koko u Parizu i Čudnovate zgode šegrta Hlapića te su zaključile da su učenici bili zainteresiraniji za takav način obrade lektire.

20. Jeste li čuli za lekturu iz vrećice? Što mislite o tome?

Učiteljica 3: Nisam.

Učiteljica 4: Nisam čula.

21. Jeste li čuli za pizza lekturu?

Učiteljica 3: Nisam čula ali pretpostavljam da svi učenici čitaju isti naslov, a svatko pojedino poglavlje.

Učiteljica 4: Nisam čula.

Učiteljice 3, 4 nisu čule za lekturu iz vrećice, a ni za pizza lekturu.

22. U kojoj lektiri bi mogli promijeniti intervju s likom?

Učiteljica 3: Hamlet. Konrad – dječak iz limenke, sa kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..., sa Anom Frank.. .

Učiteljica 4: S šegrtom Hlapićem, Emilom iz Emila i detektiva, s kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..

Obje učiteljice, na satu obrade lektire, mogle bi primijeniti intervju s likom.

Učiteljica 3 navela je slijedeća djela: Hamlet, Konrad – dječak iz limenke, kapetanom Nemom iz 20 000 milja pod morem..., sa Anom Frank..., a učiteljica 4 nadopunila je s šegrtom Hlapićem i Emilom i detektiva

23. Zanima me bi li mogli uklopiti takav tip sata u nastavu lektire?

Učiteljica 3: Ja bih mogla, mislim da je takav tip sata prikladniji za 8. Razred i srednju školu.

Učiteljica 4: Mogla bih, ali više s učenicima viših razreda, recimo u 8. razredu

Učiteljice bih mogle sa svojim učenicima odraditi takav sat, ali smatraju da je to primjerenije za djecu viših uzrasta.

24. Na koji način ocjenjujete/vrednujete lektiru?

Učiteljica 3: Lektira se u Waldorfskoj školi ne ocjenjuje.

Učiteljica 4: Lektiru u Waldorfskoj školi ne ocjenjujemo..

Waldorfska škola nema ocjena pa se tako ne ocjenjuje ni lektira.

25. Što mislite o novom popisu lektira iz novog kurikula?

Učiteljica 3: Iskreno, nisam još imala vremena proučiti popis lektire iz novog kurikula.

Učiteljica 4: Nisam uspoređivala stari popis lektire s novim popisom iz kurikula.

26. Mislite li da je nešto neprimjereno za njihov uzrast na tom popisu? Koja djela bi izbacili s novog popisa, a koja dodali?

Učiteljica 3: Mislim da nijedna knjiga nije neprimjerena. Preko bilo koje knjige možemo naučiti nešto o životu. Mislim da su to radili ljudi koji znaju što treba pa su tako i napravili te ne treba ništa mijenjati.

Učiteljica 4: Mislim da su sve knjige primjerene. Mislim da je sve uredu ipak se radi za napredak obrazovanja.

Iako se učiteljice nisu susrele s kurikulumom smatraju da ni jedna knjiga nije ne primjerena te da se iz svake knjige može nešto naučiti. Smatraju da su na tom popisu radili ljudi koji su željni promjena školstva na bolje te da su to na taj način i napravili.

27. Kakva je opremljenost vaše knjižnice u školi?

Učiteljica 3: Slaba.

Učiteljica 4: Nažalost naša knjižnica nije baš opremljena.

Knjižnice nisu najbolje opremljene.

28. Posjećuju li učenici knjižnicu? Koliko često?

Učiteljica 3: Učenici su učlanjeni u gradske knjižnice i posjećuju ih barem jednom mjesečno. U školi nemamo standardni oblik knjižnice.

Učiteljica 4: S obzirom da u školi nemamo klasičnu knjižnice učenici više posjećuju gradsku knjižnicu.

Učenici ovih učiteljica učlanjeni su u gradsku knjižnicu pa tamo i posuđuju svoje knjige jer u školi nemaju standardni oblik knjižnice.

29. Imaju li učenici radionice s knjižničarkom vezano uz neki lektirni naslov?

Učiteljica 3: Koliko ja znam nemaju.

Učiteljica 4: Nemaju.

Učenci nemaju radionice vezane za lektiru u knjižnici s knjižničarkom.

10. LITERATURA

- Anić, V. (2000): Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Novi Liber, Zagreb, str. 677.
- Bosnić, Z. (2014). Začeci reforme obrazovanja s početka 20. stoljeća. Pregled: časopis za društvena pitanja, 55 (2), 17-25.
- Carlgren, F. (1990): Odgoj ka slobodi, Zagreb: Društvo za waldorfsku pedagogiju
- Denzin, N. K., Lincoln, Y. S. (Eds.). (2005). The SAGE Handbook of Qualitative Research. Thousands Oaks: SAGE
- Gabelica, M., Težak, D. (2019.). Kreativni pristup lektiri. Naklada Ljevak. Zagreb
- Grosman, M., U obranu čitanja : čitatelj i književnost u 21. stoljeću
- Jagrović, N. (2007). Sličnosti i razlike pedagoških modela Marije Montessori, Rudolfa Steinera i Célestina Freineta. *Školski vjesnik : časopis za pedagošku teoriju i praksu*, Vol. 56 No. 1. - 2.
- Leniček, E. (2002): Lektira u razrednoj nastavi. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji
- Matijević, M. (2001). Alternativne škole: Didaktičke i pedagoške koncepcije, Zagreb: Tipex
- Matijević, M., Radovanović, D. (2011). Nastava usmjerena na učenika. Zagreb: Školske novine
- Milutinović, J. i Zuković, S. (2012). Odgojne i obrazovne tendencije: Privatne i alternativne škole. Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 15 (2), 241-266
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (2006): Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb: Vlada RH, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
- Mužić, V. (1999). Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja. Zagreb: Educa
- Nastavni plan i program za osnovne škole II. izdanje. Odjel narodne prosvjete ZAVNOH-a, br 644. od 25.IX.1944.

Leko, I. i Nola, D. (ur.) (1960.): Osnovna škola, odgojno-obrazovna struktura, Zagreb: Školska knjiga

Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja, Vjesnik republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske, 21. veljače 1984., br.3, str. 5-15.

Rosandić, D. (2005): Metodika književnoga odgoja, Zagreb: Školska knjiga

Saldaña, J. (2009): *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Thousand Oaks: SAGE

Seitz, M. i Hallwachs, U. (1997): *Montessori ili Waldorf?*, Zagreb: Educa

Visinko, K. (2000): *Temelji literarnoga iskustva*; Uskoković, D (ur.): *Lektira u razrednoj nastavi 3: priručnik za nastavnike* (str. 5-9). Zagreb: Mozaik knjiga

Vranjković (2011): *Lektira u razrednoj nastavi*, u: *Život i škola*, br. 25, god. 57., str. 193- 206.

Vrcelj, S. (2000). *Školska pedagogija*. Rijeka: Filozofski fakultet

11. BIOGRAFIJA

Ja sam Sara Pavić, rođena sam u Osijeku 12.4.1995. godine. Završila osnovnu školu „Vladimira Nazora“, u Čepinu. Osnovnoškolsko obrazovanje završila sam 2009./2010. godine i nakon toga upisala sam srednju školu, Isusovačku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Osijeku. Srednjoškolsko obrazovanje završila sam 2013./2014. godine. Sljedeće nastavne godine upisujem Učiteljski studij, Sveučilišta u Zagrebu na odsjeku u Čakovcu, smjer razredna nastava – modul Informatika.

12. IZJAVA O SAMOSTALNOSTI RADA

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, isključivo znanjem stečenim na Učiteljskom fakultetu, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora doc. dr. sc. Tomislava Topolovčana, kojemu se ovim pute srdačno zahvaljujem na pruženoj pomoći tijekom izrade diplomskog rada.

U Čakovcu, srpanj 2019.

Potpis
